

Leo Tanner

Prihvatiti Božji zagrljaj

Pomoć za razmišljanje uz ispovijed

S njemačkoga preveo Pavao Madžarević

Naslov izvornika:

Leo Tanner

Gottes Umarmung annehmen

Eine Besinungshilfe zur Beichte

© WeG Verlag 2015.

Leo Tanner

Prihvatiti Božji zagrljaj

Pomoć za razmišljanje uz ispovijed

S njemačkoga preveo Pavao Madžarević

Naslov izvornika:

Leo Tanner

Gottes Umarmung annehmen

Eine Besinungshilfe zur Beichte

© WeG Verlag 2015.

Sadržaj

Uvod

1. Život u ogledalu milosrđa

2. Uz pojam grijeh

3. Isusovo postupanje s grijehom

4. Ispovjedni put obraćenja

Prvi korak: Promisliti – razmišljati

Drugi korak: Pokajati se – obratiti se

Treći korak: Priznati – primiti oprost

Četvrti korak: Pokoru činiti – popravak

Peti korak: Popraviti se – odluka

Zahvaliti i prihvatiti radost oproštenja

5. Razmišljanje prema zapovijedima

Deset naputaka za život

Pet crkvenih zapovijedi

6. Razmišljanje o glavnim grijesima

Oholost

Pohlepa

Pohota

Zavist

Neumjerenost

Srditost

Lijenost

7. Često postavljena pitanja

Naputak u vezi s literaturom

Uvod

Draga čitateljice, dragi čitatelju,

Gdje se ljudi susretnu sa živim Bogom, iskusu veliku sreću. Božje svjetlo otvara njihovu životu posve nove obzore. Provaljuju radost i oduševljenje. Ali Božje svjetlo im pokazuje i gdje su potrebni ozdravljenja i obraćenja. Mnogi tada nanovo otkrivaju i dar ispovijedi. Na to ih često hrabre drugi koji su i sami s time stekli dobra iskustva. Kad se hoće konkretno pripremiti na ispovijed, pitaju: Ispovijedati se – kako to ide? Tada su najčešće radosni zbog pomoći. Takvim ljudima hoće poslužiti ovaj sveščić.

Ima doduše već puno dobre pomoći za ispovijed. Ali kako se ljudi i njihove kulture i jezik mijenjaju, moraju se uvijek iznova otvarati i putevi Božjega pristupa k srcima ljudi. Jedan od primjera za to jest Petar Kanizije (1521.-1597.), koji je poslije Reformacije 1555. vjeru Crkve kao prvi sažeo u jednome katekizmu, koji je stoljećima služio mnogim ljudima. Ali onda se i ovaj katekizam morao nadomjestiti novim knjigama o vjeri.

Polazna točka ovoga sveščića jest Sveto pismo s težištem na Božjemu milosrđu. U svjetlu Božje ljubavi i u razmatranju vlastitoga života pozvani smo na put koji će naš život dovesti do sve većega razvoja. Duh Sveti će nam na ovome putu dati da sve više i više spoznajemo što pravi život ranjava, blokira i razara.

Papa Franjo je na generalnoj audijenciji 19. veljače 2014. govorio o sakramentu pokore. Pritom je sve pozvao da si odgovore na pitanje: „Kada je bila moja posljednja ispovijed? Prije dva dana, dva tjedna, dvije godine, dvadeset godina, četrdeset godina?“ I ako je prošlo puno vremena, ne bi se više smjelo izgubiti ni jedan dan: „Pođi k svećeniku koji će biti dobar. Ondje je Isus, a Isus je dobrotiviji od svećenika, Isus će te primiti. Primit će te s toliko ljubavi. Budi hrabar, i pođi na ispovijed!... Kažem vam: svaki put kad idemo na ispovijed, grli nas Bog.“

Polazna točka uvijek je Božje milosrđe, koje nas hoće ozdraviti. U vezi s time razmatramo u prvome poglavlju prisposobu o milosrdnome ocu i dvojici sinova. Kao u ogledalu možemo prepoznati svoje poremećene odnose. Ali ova nam prisposoba prije svega pokazuje kako nam Bog u svojoj ljubavi prilazi i kako hoće ozdraviti naš život.

Polazeći odatle slijedimo u drugome poglavlju pitanje kako se danas može shvatiti grijeh. Treće poglavlje upućuje na jedno iskustvo kako je Isus postupio prema grijehu. U četvrtome poglavlju se, polazeći od prisposobe o milosrdnome ocu, obrazlaže ispovjedni put obraćenja. Pritom smo uzeti na konkretni put pripreme na ispovijed. Polazišna točka pritom jest temelj naše vjere: Božja ljubav prema nama. Gdje god na svome životnom putu stajali, potrebno je uvijek nanovo shvatiti na koji nas sljedeći korak okretanja životu Božja ljubav sada poziva.

Tko je započeo nanovo živjeti s Bogom, bit će doveden na put dublje spoznaje i većega urastanja u Božju ljubav. Tomu će, nakon prvih iskustava sa sakramentom pokore poslužiti peto i šesto poglavlje. U petome poglavlju kratko su protumačene i izložene Božje zapovijedi, kako se može razviti prema Božjim zapovijedima. U šestome poglavlju ulazi se i u pitanje

glavnih grijeha. Razmatranje ovih krivih puteva do sreće može, kao i život prema zapovijedima, poslužiti i kao priprava na ispovijed. Promjena može i ovdje dobro činiti, i tako nam različite točke razmatranja mogu objaviti i nove vidike našega života.

U vezi sa sakramentom pokore ima puno pitanja. U sedmome poglavlju izložene su neke misli koje sadržajno ulaze u ova pitanja. Tako se ovdje hrabreći pokazuje kako sakrament pokore daje ozdravljenje i jakost u duhovnome životu, kako može životu dati oslonac i oblik, i kako možemo sve više živjeti i djelovati iz snage Duha Svetoga.

Srdačno zahvaljujem župniku Michaelu Schuhmacheru i gospođi Ursuli Florek za sadržajne poticaje i pomoć kao i Philippu Freyu za lekturu. Neka ovaj sveščić pomogne mnogima nanovo prihvatiti Božji zagrljaj.

Leo Tanner

Život u ogledalu milosrđa

Bog traži nas ljude i hoće nam uvijek nanovo darovati svoju ljubav. Ovo Božje traženje pokazuju posebno lijepo tri prispodobe koje donosi Luka u poglavlju 15. Vrhunac je pritom treća prispodoba o milosrdnome ocu i dvojici sinova. Kao što sebe možemo vidjeti tek u ogledalu, prispodoba o milosrdnome ocu omogućuje nam da bacimo pogled u svoju vlastitu nutrinu:

„Okupljahu se oko njega (Isusa) svi carinici i grešnici da ga slušaju. Stoga farizeji i pismoznanci mrmljahu: 'Ovaj prima grešnike, i blaguje s njima.' Nato im Isus kaza ovu prispodobu“ (Lk 15,1-3). Isus prispodobom hoće farizejima i pismoznancima posvijestiti njihovu umišljenu vlastitu nepogrješivost i istodobno im pokazati koliko Bog i njih ljubi.

U mlađemu i starijemu sinu – mogle bi to isto tako biti i kćeri – predstavljeni su nam tipovi ljudi u kojima se odražava nešto od našega ponašanja. Njihove blokade i smetnje u odnosima hoće nam pomoći da prepoznamo naše vlastite blokade. Otac u prispodobi pokazuje nam kako reagira Bog na nas i na naše otpore i smetnje.

Prispodoba o milosrdnome ocu

Može biti dobro najprije pročitati čitavu prispodobu:

Čovjek neki imao dva sina. Mlađi reče ocu: 'Oče, daj mi dio dobara koji mi pripada.' I razdijeli im imanje. Nakon nekoliko dana mlađi sin pokupi sve, oputova u daleku zemlju i ondje potraži svoja dobra živeći razvratno.

Kad sve potroši, nastaje ljuta glad u onoj zemlji te on počne oskudijevati. Ode i pribi se kod jednoga žitelja u onoj zemlji. On ga posla na svoja polja pasti svinje. Želio se nasititi rogačima što su ih jele svinje, ali mu ih nitko nije davao. Došavši k sebi, reče: 'Koliki najamnici oca moga imaju kruha napretek, a ja ovdje umirem od gladi! Ustat ću, poći svomu ocu i reći mu: Oče, sagriješih protiv Neba i pred tobom! Nisam više dostojan zvati se sinom tvojim. Primi me kao jednog od svojih najamnika.'

Usta i pođe svom ocu. Dok je još bio daleko, njegov ga otac ugleda, ganu se, potrčao, pade mu oko vrata i izljubi ga. A sin će mu: 'Oče! Sagriješih protiv Neba i pred tobom! Nisam više dostojan zvati se sinom tvojim.' A otac reče slugama: 'Brzo iznesite haljinu najljepšu i obucite ga! Stavite mu prsten na ruku i obuću na noge! Tele ugojeno dovedite i zakoljite, pa da se pogostimo i provešimo jer sin mi ovaj bijaše mrtav i oživje, izgubljen bijaše i nađe se!' I stadoše se veseliti.

A stariji mu sin bijaše u polju. Kad se na povratku približio kući, začu svirku i igru pa dozva jednoga slugu da se raspita što je to. A ovaj će mu: 'Došao tvoj brat pa otac tvoj zakla tele ugojeno što sina zdrava dočeka.'

A on se rasrdi i ne htjede ući. Otac tada iziđe i stane ga nagovarati. A on će ocu: 'Evo toliko ti godina služim i nikada ne prestupih tvoju zapovijed, a nikad mi ni jareta nisi dao da se s prijateljima provešim. A kada dođe ovaj sin tvoj koji s bludnicama proždrije tvoje imanje, ti mu zakla ugojeno tele.' Nato će mu otac: 'Sinko, ti si uvijek sa mnom i sve moje –

tvoje je. No trebalo se veseliti i radovati jer ovaj brat tvoj bijaše mrtav i oživje, izgubljen i nađe se' (Lk 15,11-32).

Mlađi sin

Pripovijest započinje s nevjerojatnim zahtjevom mlađega sina: *'Oče, daj mi dio dobara koji mi pripada.'* Normalno se može baštiniti tek kad onaj koji ostavlja baštinu, umre. Mlađi sin ima samo u vidu baštinu koja njemu pripada i ponaša se kao da je njegov otac već umro! Koje li nevjerojatnosti! I koje li boli za oca!

Otac reagira začuđujuće: Bez predbacivanja pristaje na njegov zahtjev i ... *„razdijeli im imanje. Nakon nekoliko dana mlađi sin pokupi sve, otputova u daleku zemlju“*. Sin vidi samo sebe i svoju predodžbu o sreći. Ne mari za to kako je pritom njegovu bratu i njegovu ocu. On napušta obojicu. Što ga privlači na ovaj korak? Koje predodžbe o sreći slijedi?

Dakle, *„ondje potraži svoja dobra živeći razvratno“*. Daje maha svojim požudama. Vrijedi samo draž trenutka. Uživati što je moguće više i dulje. Živi od trenutka i od baštinjena novca. Dok ima novaca, ima i prijatelja, i dobro mu je. Ali – *„Kad sve potroši, nastaje ljuta glad u onoj zemlji te on počne oskudijevati. Ode i pribe se kod jednoga žitelja u onoj zemlji. On ga posla na svoja polja pasti svinje. Želio se nasititi rogačima što su ih jele svinje, ali mu ih nitko nije davao“*. Zadržavati se sa svinjama za jednoga člana židovskoga naroda najveće je poniženje. A mlađi sin upravo dotle ide. „Prodaje“ sebe i svoje dostojanstvo da bi barem preživio. Jako mu je loše. A htio je zapravo samo biti sretan!

Što se tu događa? U kakvu je slijepu ulicu upao!? Sada se potpuno upropastio i napustio sebe. Ali nešto u njemu ipak hoće živjeti! Gdje naći život?

U svojoj potpunoj izolaciji sin se sjeća svoga oca i kako se kod kuće dostojanstvo ljudi – čak i najamnika – poštuje. Odlučuje se poći kući da pita smije li raditi makar kao najamnik. Svjestan je svoje krivnje pred Bogom i pred ocem i priprema odgovarajuće priznanje. Ne želi ništa uljepšavati nego priznati: *„Oče, sagriješih protiv Neba i pred tobom! Nisam više dostojan zvati se sinom tvojim. Primi me kao jednog od svojih najamnika.“* Tako on usta i krene na put kući.

Stariji sin

Prije nego promotrimo očevu reakciju na povratak njegova mlađeg sina, okrenimo se starijemu sinu. Čitavo je vrijeme kod kuće i pošteno ispunja svoju dužnost. Njegov nastup i njegova pojavna slika su naizvan korektni. Ali on sada čuje glazbu i ples i pita jednoga od slugu što se to događa. *„A ovaj će mu: 'Došao tvoj brat pa otac tvoj zakla tele ugojeno što sina zdrava dočeka.'“* Sada se pokazuje problem starijega sina: *„A on se rasrdi i ne htjede ući.“*

Otac osjeća sa svojim starijim sinom. Poznaje njegov problem. Stoga napušta svečanost, ide prema njemu i *„stane ga nagovarati“*. Ali ovaj obaspe svog oca predbacivanjima: *„Evo*

toliko ti godina služim i nikada ne prestupih tvoju zapovijed, a nikad mi ni jareta nisi dao da se s prijateljima proveselim. A kada dođe ovaj sin tvoj koji s bludnicama proždrije tvoje imanje, ti mu zakla ugojeno tele.“ Žali se da mu otac nije darovao ni jareta za svečanost s prijateljima. Više i ne govori o svome bratu, nego distancirano kaže: „*A kada dođe ovaj sin tvoj...“* U razgovoru s ocem poziva se na svoja radna postignuća i svoju čestitost. „*Evo koliko ti godina služim i nikada ne prestupih tvoju zapovijed.“*

Stariji sin je tako usmjeren na sebe i svoju korektnost, da je postao slijep za dvije temeljne stvari. Prvo: Ne opaža da kod njega nedostaje ljubavi. On ne ljubi ni svoga oca, inače bi se radovao zajedno s njim što opet ima mlađega sina, ni svoga brata, inače bi se radovao što se njegov rođeni brat opet vratio. Budući da ne ljubi, zavidan je, nezadovoljan, srdit, proračunat, pravdaš i ogorčen. Osjeća se prevarenim i zapostavljenim.

Drugo: Nije shvatio ljubav svoga oca prema njemu posve osobno. Zato uopće nije opazio što mu otac sve hoće darovati. Ne doživljava sebe kao ljubljena sina kojemu sve obilje u kući stoji slobodno na raspolaganju. Stoga mu otac govori: *Sinko, ti si uvijek sa mnom i sve moje – tvoje je.* To pak znači: Sve ti je na raspolaganju. Uzmi sve što ti je ponuđeno. Raduj se mojoj ljubavi prema tebi i tomu što ti je darovano.

Uzrok

Obojica sinova sebe ne shvaćaju kao ljubljene sinove. Ne hrane se očevom ljubavlju. To upućuje na duboko nutarnje nepovjerenje: Obojica misle da će odvojeno od svoga oca moći bolje živjeti i rastaju se od njega. Mlađi sin iznutra i izvana, stariji samo iznutra što mu otežava spoznati svoj „griješ“. Na ovaj način obojica žive na odmaku prema svome ocu. Također ne mare za svoga dotičnog brata. Obojica postaju na svoj način „sebičnjaci“ i pokušavaju na svoj vlastiti način kompenzirati pomanjkanje nutarnjega ispunjenja. Mlađi misli da će pravu sreću pronaći u užitcima, u životu u slasti i lasti, stariji u svijesti dužnosti gajenja i njegovanja svoga vlastitog vrtića.

Ozdravljenje glavnoga grijeha

Prispodoba o milosrdnome ocu pokazuje našu životnu situaciju poslije „pada u grijeh“: Živimo u nesavršenu, grijehom obilježenu svijetu, iskusili smo povrjede i pomanjkanje ljubavi. Više ne živimo „prirodno“ polazeći od Božje ljubavi, nego moramo ovu ljubav tek nanovo otkrivati, vjerovati joj i odlučiti se iz nje oblikovati svoj život. Radi se o tome da Boga izaberemo za sunce našega života i potpuno se pouzdamo u njegovu ljubav.

A upravo tu osjećamo u sebi otpor, poteškoću: nepovjerenje. Nepovjerenje u Božju ljubav i vodstvo najdublja je točka grijeha. Takvo nepovjerenje povezano je s povrjedama, razočaranjima i trpljenjem vlastite životne povijesti. U najdubljim pak nutrima svodi se nepovjerenje na izvorni deficit, na tzv. istočni grijeh kojim je zahvaćeno čitavo čovječanstvo. Koliko god nedužno bilo novorođenče, u dubini svoga srca ono ipak ne živi u izvornoj povezanosti povjerenja i ljubavi s Bogom, kako je on htio. To je bila i jest najveća Isusova nakana.

Tako je Isus započeo svoje navještanje sa: „*Ispunilo se vrijeme. Približilo se kraljevstvo Božje. Obratite se i vjerujte Evanđelju!*“ (Mk 1,15). Riječ „*Obratite se*“ znači doslovce: promijenite mišljenje, razmišljajte na nov način. Ponajprije se radi o novome razmišljanju o Bogu; naime da je on stopostotna ljubav i da je prema tomu najbolje za sve ljude u svim situacijama slijediti njega i njegove upute. Najprije je dakle potrebna promjena mišljenja i novo razmišljanje.

Ali sama takva promjena mišljenja još uvijek nije dostatna, dokle god je u našem srcu prisutno nepovjerenje. Za ozdravljenje ovoga nepovjerenja hoće nam Isus darovati svoga Duha. Pavao može iz iskustva napisati: „*Kada dođe punina vremena, odasla Bog Sina svoga... da primimo posinstvo. A budući da ste sinovi, odasla Bog u srca vaša Duha Sina svoga koji kliče: 'Abba! Oče!'*“ (Gal 4,4-6). Po ovome Isusovu Duhu započinje u nama rasti povjerenje. Tako ovaj Isusov Duh u našoj najdubljoj nutrini stvara ozdravljenje od istočnoga grijeha i objavljuje nam naš pravi identitet: da smo u Sinu Isusu Kristu Božje ljubljene kćeri i ljubljeni sinovi. Po ovome Duhu, koji sve više i više djeluje i preko povrjeda i deficita našega života, mi započinjemo u dubini svoga srca pouzdati se u njegovu ljubav i otvarati mu se.

Tko je gladan teško će se moći radovati obilnu jelu drugih. Previše trpi od osjećaja gladi, od iskustava nedostatka. Svi mi nosimo dijete u sebi. Nepriznavanje djeteta, naše osobe od početka, ostavlja gladno dijete u nama. Dokle god ova glad nije utoljena, pravo su-radovanje je nemoguć pothvat. Zato govori otac starijemu sinu: „*Sve moje tvoje je.*“ Nudim ti svu puninu svoje ljubavi! Ti si moj ljubljeni sin! Dopusti mi da utolim tvoju glad.

Obratite se!

Ozdravljenje za oba sina može se dogoditi jedino ako se nanovo okrenu očevoj ljubavi, ako sebe shvate kao ljubljene sinove, žive polazeći od njega i pouzdaju se u njegovu ljubav. Bog nam hoće darovati i dati da iskusimo puninu njegove ljubavi najčešće preko ljudi. Naši bližnji su mjesto ozdravljenja. Zato obadva sina trebaju jedan drugoga za ozdravljenje i razvoj njihova života. Ali oni ljubav jedan od drugoga mogu primiti jedino ako svoje srce otvore jedan drugomu.

A dokle god u srcu nose nezainteresiranost, otpore i tvrdoće jednoga prema drugome, ne mogu primiti ljubav koju Bog svakomu od njih želi dati preko drugoga. Bog hoće svakomu dati više nego dostatno. Ali mi prečesto ne prihvaćamo ljubav određenih ljudi, jer se u nama nešto pred njima zatvara.

Oba sina u prispodobi moraju promijeniti mišljenje – bolje rečeno: vratiti se kući – hoće li sudjelovati na svečanosti. Mlađi sin se vraća kući. „*On usta i pođe k svom ocu.*“ Kod starijega sina ne znamo sudjeluje li ipak na svečanosti. Vratiti se kući znači: ostaviti otpore. To je pitanje i nama: Jesmo li spremni ostaviti sve svoje „Ako i Ali“ i nanovo se otvoriti Božjoj ljubavi?

Daj se ljubiti!

Što se događa kad se čovjek vraća kući? Dobro je ovo imati pred očima. Promotrimo kako otac prilazi mlađemu sinu, koji se tjeran nevoljom – a ne iz ljubavi – vraća k svomu ocu: Otac izdaleka vidi sina kako dolazi. To pokazuje: Otac čeka na nas. Čeznutljivo iz dana u dan izgleda za svakim od nas. Otac „*mu se sažali*“. Doslovce stoji: „Bio je svladan svojim osjećajima“ i potrča „*prema sinu, pade mu oko vrata i izljubi ga.*“

Sin je vjerojatno na putu kući u svojim mislima prošao sve moguće scenarije: Kako će moguće otac reagirati? I kako on treba opet na to odgovoriti? Ali, da mu stari otac pun radosti dolazi ususret i grli ga, njemu je to bilo nezamislivo. I ne samo to: otac se suzdržava od svakog predbacivanja. Jednostavno se raduje da mu je sin ponovno tu i da je sada spreman prihvatiti njegovu ljubav. Za njega samo to vrijedi!

Otac u svojoj ljubavi dariva ne samo to što ovaj moli, naime da kao najamnik dobiva svakodnevnu opskrbu. Očevo milosrđe nadilazi svaku mjeru: On potpuno rehabilitira svoga sina! Sin dobiva svečano odijelo kao i prsten pečatnjak i obuću. Sva sjećanja na vlastiti grijeh i na bolnu prošlost neka se operu i ozdrave po njegovoj ljubavi. Sin neka se nanovo osjeća kao ljubljeni sin i neka se „kupa“ u ljubavi svoga oca.

Upravo ovo vrijedi za svakoga od nas! Bog nam ništa ne predbacuje – nikada! (to u najgorem slučaju čini Tužitelj – đavao – ili pak mi sami). Bog ima samo jednu želju da nam nanovo daruje svoju ljubav i da mi nanovo prihvatimo njegovu ljubav i dopustimo da nas on ljubi i obdari. On nas želi očistiti od svake prljavštine i svih poniženja prošlosti i ozdraviti naše povrjede. Želi nas učiniti sjajnim i lijepim, ponovno uspostaviti naše dostojanstvo „slike i prilike Božje“, svojih ljubljenih kćeri i sinova, tako da se nanovo radujemo sebi i svomu životu.

Otac govori: Dođi na moje srce koje te razumije i s tobom osjeća. Dođi – dopusti da ti oprostim. Dođi – dopusti da te ljubim!

Uz pojam grijeh

Albert Einstein je jednom rekao: „Najveći problem čovječanstva nije atomska bomba, nego ljudsko srce.“ To upućuje na probleme koji su povezani s nama samima. Biblija ovaj problem naziva „grijeh“.

Pomanjkanje ljubavi

Što je grijeh i kako on djeluje najjasnije je vidljivo u poremećenim odnosima. Grijeh je pomanjkanje ljubavi u našim odnosima. Iz dana u dan doživljavamo kako ljudi jedni drugima otežavaju život. Uvrjedljivi sudovi, negativne riječi, ponižavajuća vrijeđanja, odbijanje i još puno toga ostavlja rane koje nas mogu još jako dugo boljeti. Grijeh osjećamo onda kad su odnosi razoreni.

U razorenim odnosima ljubav više ne teče. Grijeh je ne-tečenje ljubavi. Smetnja – nazvana grijeh – može biti u odnosu prema samome sebi kad sebe ne gledam kao Božju sliku i priliku i kad sebe više ne mogu prihvatiti takvim kakav jesam. Smetnja može postojati u odnosu prema mojim bližnjima, prema Bogu ili prema stvorenju.

Istočni grijeh

Na početku stvaranja ova smetnja nije postojala. Bog je sve dobro stvorio. To svjedoče pripovijesti o „raju“ i „padu u grijeh“ (usp. Post 2,4b-3,24). Pripovijesti o raju i padu u grijeh ne žele biti nikakva povijesna izvješća, nego nam se u obliku pripovijesti posreduje uvid u trajnu istinu o nama ljudima.

U raju je u središtu, u centru bio Bog. On je svemu živomu davao red i određenje. Bio je svjetlo i radost svih stvorenja. Čovjek je sebe u raju doživljavao kao dragocjena, vrijedna, jedinstvena i lijepa! Svatko je u sebi nosio nešto od Božjega sjaja, od Božje slave i od Božje ljepote. To je čovjeka činilo iznutra radosnim. Radovao se što je jedinstven, blistavo lijep, potpuno dobar i krasan – prava Božja slika i prilika. A i Bog je bio sretan. On „*vidje sve što je učinio. I bijaše veoma dobro*“ (Post 1,31).

Čovjek je živio u duboku skladu s Bogom, sa samim sobom, s bližnjima i sa stvorenjem – upravo u raju! Da bi ostao naše središte i ljude sačuvao od štete, Bog je ljudima na početku dao jednu zapovijed: „*Sa svakoga stabla u vrtu slobodno jedi, ali sa stabla spoznaje dobra i zla da nisi jeo! U onaj dan u koji s njega okusiš, zacijelo ćeš umrijeti*“ (Post 2,16b-17).

Karakteristično je da stablo spoznaje dobra i zla „*stoji nasred vrta*“ (Post 2,9). Prekrše li ljudi ovu jednu zapovijed, stavljaju ruku na središte svoga života, na najdublji izvor sebe kao Božjih stvorenja.

Ovo se „zbilo“ u događaju koji Biblija naziva „pad u grijeh“: Zmija (đavao) primamila je prvoga čovjeka obećanjem: „*Bit ćete kao bogovi koji razlučuju dobro i zlo*“ (Post 3,5). Biti moćan kao Bog, čak sam Bog (ili barem božanski) i sam odlučivati što će smatrati „dobro, što zlo“ – toj varljivoj privlačnosti podliježu prvi ljudi. Time se čovjek odlučio ne zauzimati više mjesto koje mu je Bog dao. Nije više htio biti upravitelj po Božjoj zapovijedi, nego samovoljno određivati i raspolagati. Nije više htio dopustiti da mu Bog govori što je ispravno i dobro, nego je htio *sam* određivati što je ispravno i dobro. Htio je sam biti središte. Time se odvojio od Stvoritelja i njegova poretka koji donosi spasenje. Čovjek se izdvojio iz prijateljstva s Bogom. Više nije htio od Boga primati ni dopustiti da ga on obdaruje.

Bog je čovjeku kao najveći dar dao slobodu. U toj slobodi može se čovjek pouzdati u Božju ljubav, prihvatiti sama sebe i Božji poredak. Sloboda bi tada njemu i njegovim sustvorenjima bila na blagoslov. Ali on može slobodu uporabiti i za to da se postavi iznad Boga i njegovih uputa i da sam odlučuje što je „*dobro*“ ili „*zlo*“.

Posljedice

U istočnome grijehu potisnuo je čovjek svoje dosadašnje središte iz kojega je živio, naime Boga. Gurnuo je njegovo svjetlo ustranu. A kao posljedica toga izgubio je čovjek svoju orijentaciju, na njega i na sve njegove odnose spustila se sjena.

Preko te sjene izgubio je čovjek *prijateljstvo s Bogom*. Bog, izvor njegove sreće, postao mu je stranac i suparnik u onome što je on sam smatrao svojom životnom srećom. Otuda osjećamo mi ljudi uvijek iznova u sebi sve više straha pred Bogom i na različite se načine od njega okrećemo.

Tama je ušla i u odnose *s bližnjima*. Na mjesto života s drugima i jednih za druge nastao je kao posljedica život jednih protiv drugih. Jer sada su ljudi u središte stavili same sebe, svoje vlastite predodžbe, interese i želje. Posljedica toga je svađa, rat, zavist... i još puno toga strašnoga. Bližnji, stvoreni jedni za druge kao pomoć i prijatelji, postaju često opasni suparnici.

Čovjek se preko ove sjene otuđio i od samoga *sebe*. Izgubio je svoj identitet i više nije znao tko je ustvari. U sebi je sada našao puno toga što nije htio ili nije mogao prihvatiti. Tako je čovjek postao u sebi podvojeno biće. Kao posljedicu toga opažamo u sebi dva područja. S jedne strane posve duboko u nama ono pravo, plemenito, dobro – to da smo Božja slika i prilika; a istodobno ovo otuđenje, ovu sjenu, ovo tamno i zbunjujuće.

Ova se sjena na tajanstven način spustila i na *prirodu*. Čitava priroda, životinje i biljke (i ljudi) pozvani su zapravo služiti jedni drugima. Ali pljačkanjem i razaranjem čovjek se okreće protiv svojih su-stvorenja, a ovi, primjerice u katastrofama, protiv njega.

Baštinjena krivnja

Od pada u grijeh širi se zlo iz generacije u generaciju i djeluje na „baštinjeni grijeh“. Kad se danas čovjek rodi, baštini uz puno dobroga i ono loše i zlo. Ni jedan čovjek ne iskusi apsolutno spasenje i sklad, budući da je čitava obitelj čovječanstva upletena u tragičnost pada u grijeh.

Ovaj baštinjeni grijeh pokazuje se nadalje u tome da se baštinilo ne samo ono dobro, nego i ono negativno: neotpornost na bolesti, određene neumjerene težnje, štetni načini ponašanja, ali i smrt u ovome bolnu obliku kao zadnja posljedica grijeha. Dapače, čak i više: nered je ušao u čovjekovu najdublju nutrinu. Čovjek od Boga stvoren kao dobro stvorenje, oslabljen je, ranjen i zbunjen.

Čovjek je pozvan da u sebi ima dubok sklad i mir, gdje su volja, nagoni i osjećaji jedno i potpuno podvrgnuti čovjekovu duhu i poslušni. A sada čovjek često iskusi u sebi neku protivnost prema drugima. Najrazličitiji nagoni, želje, čežnje, misli rastrgali su ga na sve strane. Tako je jedinstvo u čovjeku razoreno.

Mi u sebi otkrivamo neku vrstu nutarnje pobune protiv Boga. Nešto se u čovjeku buni da sama sebe prihvati kao stvorenje i od Stvoritelja primi život, naputke i ljubav... Isusovac Henri Boulad piše: Grijeh se sastoji u tome da smo osujetili Božji 'plan'.. Svatko od nas nosi u sebi ovu zapreku Božjemu planu... što prijeći ostvarenje Božjega plana..., što sprječava čovjeka u njegovu očovječenju.“¹

Nakon što je čovjek Boga – a time njegovo svjetlo i njegovu orijentaciju – potisnuo u stranu, smućen je i u spoznaji. Razum je dobrano zamagljen. Ovo dovodi do toga da čovjek sam po sebi često ne može prepoznati pravi put. Čovjek je oslabio i u volji i nalazi u sebi sklonost na zlo. Otkriva u sebi nepovjerenje prema Bogu. Iznutra je slab, dobrim dijelom nepotpun.²

Promašeni cilj

U ovome stanju osjeća čovjek da mu nedostaje nešto što ne može točno opisati. Opaža u sebi nedostatak, neku neodređenu čežnju za više ispunjenja i dubljom srećom. Čežne za više. Naposljetku, sluti li to ili ne, traži spasenje koje dolazi od Boga. Traži život kakav je Bog za njega zamislio.

Ovdje u ovoj potrazi susrećemo jedan novi vidik „grijeha“. Grčki izraz, kojim se grijeh u Novome zavjetu prevodi, glasi „hamartia“, a znači promašenost cilja; usporedivo s gađanjem strjelicom koja promaši cilj. Grijeh prema tome znači: promašaj. Kako to treba razumjeti?

¹ Usp. Boulad Henri: (Mystische Erfahrung und soziales Engagement (Mistično iskustvo i socijalna angažiranost, str. 141. Otto Müller Verlag, Salzburg/Wien 1997.

² Situacija baštinjene krivnje, u koju smo rođeni, unaprijed je zadana, ali istodobno dijelom i posljedica ranijih generacija. Koji svijet prenosimo na sljedeće generacije ovisi i o nama. Zato snosimo odgovornost.

Svi mi želimo postati sretni! Ali gdje naći tu sreću? Danas mnogi obećavaju sreću. Na to nas pozivaju na najrazličitije načine. Koji glas trebamo slijediti? Isus govori: „*Ja dođoh da imaju život, u izobilju da ga imaju*“ (Iv 10,10b). Isus nam hoće donijeti radost, ljubav, mir, ispunjenje – upravo život u punini. On želi da rastemo u ljubavi, da postanemo zdravi, pravi, veseli, čisti i skroz naskroz dobri – upravo sveti. „Grieh“ znači prema smislu riječi ponajprije da smo, svejedno iz kojega razloga, u potrazi za srećom slijedili „krive“ glasove, a to je prije ili kasnije imalo negativne posljedice.

Hrana iz kojih korijena?

Kod kuće sam bio šef mišolovaca u obitelji. Imali smo puno voćaka i kad neko stablo nije bilo u redu, otac mi je govorio: „Leo, tu mora da ima miševa!“ Ja bih tada otišao i pokušao uhvatiti miševе koji su nagrizali fine korijene stabla. Pritom sam naučio: Ako stablo ne rodi, ako su grane bolesne, nisu krive grane, nego najčešće na korijenu nešto nije u redu, to znači, primjerice, da tu ima miševa. Njih treba poubijati da bi stablo primilo dostatno hrane i zatim moglo ozdraviti.

Drugim riječima: Ako u našem životu nešto nije u redu, ako je u njemu premalo životne radosti, ako u sebi nemamo dubokoga mira, ne moramo se boriti protiv simptoma, nego tražiti uzroke. Oni mogu biti skriveni duboko u nama i povezani s korijenima našega života. Mi u sebe primamo premalo ljubavi. Puno toga drugoga je zatim samo posljedica ovoga pomanjkanja ljubavi. Kako do ovoga pomanjkanja može doći?

Isus govori: „*A kad on (Duh Sveti) dođe, pokazat će svijetu što je grijeh, što li pravednost, a što osuda: grijeh je što ne vjeruju u mene...*“ (Iv 16,8-9). „Ne vjerovati“ znači: Živjeti ne polazeći od Isusa, od izvora Božje ljubavi. Jer grijeh u čovjeku izgrađuje zapreku, zbog koje on više ne može primiti Božju ljubav, koja je u njemu uvijek prisutna.

Bog već preko proroka Jeremije govori: *Jer dva zla narod moj učini: ostavi mene, Izvor vode žive, te iskopa sebi kladence, kladence ispucane što vode držati ne mogu*“ (Jer 2,13). Ostavio je mene, Izvor žive vode. Možda mnogi danas ovaj izvor još uopće nisu otkrili. Tada ga treba tražiti da bismo mogli iz njega piti ljubav, snagu i radost.

Tko ne pokuša svoj život oblikovati iz izvora Božje ljubavi, njemu će kroz prste iscuriti nutarnje ispunjenje, kao voda iz ispucanih kladenaca. Zato je posve normalno pitati se: „Kako doći do toga za čime čeznem?“ Tada najčešće počinjemo graditi vlastite kladence i tražiti nadomjestak. Želimo same sebe potvrditi i prikazati se vrijednima. Ali kladenci koje smo sami iskopali ne mogu nadomjestiti pravi izvor života, naprotiv! Kladenci koje smo sami iskopali dovode brzo do takozvanih poroka, koji su posljedica kriva „hranjenja korijena“. Pavao u vezi s ovime govori o „djelima tijela“: „*bludnost, nečistoća, razvratnost, idolopoklonstvo, vraćanje, neprijateljstva, svađa, ljubomor, srdžbe, spletkarenja, razdori, strančarenja, zavisti, pijančevanja, pijanke i tome slično*“ (Gal 5,19-21).

Isusovo postupanje s grijehom

Razlog, zbog čega ljudi u svako doba imaju muke s ispovijeđu, sastoji se u tome da u postupanju s krivnjom i grijehom postoji neka vrsta stida. Tako u vezi s ovime reče jedan 38-godišnji muškarac: „Na ispovijed ne idem jer se stidim stati uz ono što u mome životu nije u redu.“

Čovjek osjeća da nije stvoren za grijeh. Čim sagriješimo, negdje duboko u nama postaje neugodno. Mi brzo pokušavamo grijeh zataškati, prikriti, opravdati, drukčije protumačiti, okriviti okolnosti ili druge... A Isus nas može samo onda spasiti od grijeha ako ga pogledamo, uza nj stanemo i onda se obratimo.

Isus uzima od nas osramoćenje

Promotrimo u vezi s time susret s preljubicom.

„I otiđoše svaki svojoj kući. A Isus se uputi na Maslinsku goru. U zoru eto ga opet u Hramu. Sav je narod hrlio k njemu. On sjede i stade poučavati. Uto mu pismoznanci i farizeji dovedu neku ženu zatečenu u preljubu. Postave je u sredinu i kažu mu: 'Učitelju! Ova je žena zatečena u samom preljubu. U Zakonu nam je Mojsije naredio takve kamenovati. Što ti na to kažeš?' To govorahu samo da ga iskušaju pa da ga mogu optužiti. Isus se sagne pa stane prstom pisati po tlu. A kako su oni dalje navaljivali, on se uspravi i reče im: 'Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen. I ponovno se sagnuvši, nastavi pisati po zemlji. A kad oni to čuše, stadoše odlaziti jedan za drugim, počevši od starijih. Osta Isus sam – i žena koja stajaše u sredini. Isus se uspravi i reče joj: 'Ženo, gdje su oni? Zar te nitko ne osudi?' Ona reče: 'Nitko, Gospodine.' Reče joj Isus: 'Ni ja te ne osuđujem. Idi i odsada više nemoj griješiti'“ (Iv 7,53-8,11).

Grješnica se nalazi u teškoj situaciji. Ali je još gore to što joj se nanosi: Izvrgnutu ruglu požudno piljećega mnoštva stavljaju pismoznanci i farizeji ženu u sredinu. Osuđujući, zluradi pogledi uzimaju joj svako daljnje pravo na život. Posramljena, obezvrijeđena i u najdubljoj dubini razorena, čuča ona na tlu. Iz straha od uništavajućih pogleda ne usuđuje se pogledati prema gore. Sama i napuštena (i od partnera preljubnika) čeka svoj kraj.

Isus osuđuje grijeh, ne i grješnika

Ali Isus postupa drukčije. On štiti tu ženu. Staje pred nju. Ne dopušta da bude „dotučena“. „Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen.“

Dokle god su pismoznanci i farizeji u grupi i namjeravaju Isusa nadmudriti, ostaju u svojoj zaslijepljenosti. Isus prema njima ne ide u obranu ili napad. To bi njihovu zaslijepljenost samo pojačalo. Isus ih čak ni ne gleda. Isus pokušava pojedinca dovesti do susreta s Bogom. „Tko je od vas bez grijeha, neka prvi na nju baci kamen.“

U osobnome susretu s Bogom mogu oni svoje grijehе priznati i obratiti se. „*A kad oni to čuše, stadoše odlaziti jedan za drugim, počevši od starijih.*“ Time se sve okreće. Nema više ni sudaca ni okrivljene, dobrih i zlih. Svi sjede u istoj lađici. Svi su grješnici i kao takvi ovisni o Božjemu opraštenju.

Isus zatim oprašta ženi: „*Ni ja te ne osuđujem.*“ Prihvaćam te. Smiješ biti takva. Smiješ se takvom pokazati. Isus time čini nešto odlučujuće: prihvaćajući preljubnicu u njezinu grijehu, Isus joj vraća pravo na egzistenciju. Grijeh gubi svoju moć koja ugrožava život. Budući da žena iskusi da ju je Isus prihvatio s njezinim grijehom, može se odvažiti svoj grijeh pogledati. Budući da je Isus s nje skinuo njezinu sramotu, ona postaje iznutra slobodna za razračunavanje s vlastitim grijehom i svojom životnom poviješću.

„*Idi i odsada više nemoj grijешiti.*“ Isus grijeh ne bagatelizira. Ne odbija raspravu, recimo: „*To je udvarački prijestup, izbrišimo to*“ ili sličnim izjavama. Naprotiv!

Isus posvješćuje krivnju i dovodi do kajanja

Isus posvješćuje grijeh i krivnju.³ To što si počinio, jest grijeh. Upravo tu leži i prilika za sretniji život. Jer svijest krivnje otvara oči. Svijest krivnje pokazuje gdje sam krivac ili su-krivac trpljenja i boli. Tu gdje sam skrivio, imam i mogućnost ubuduće postupiti drukčije. Pri promatranju vlastite krivnje postajem bolno svjestan: Što sam tu nanio drugima? Što sam učinio sebi? Što je to u meni da mogu tako postupiti? Kakav sam ja to čovjek?

Ova bolna potresenost proizvodi kajanje i obraćenje. Tek kad farizeji i pismoznanci spoznaju koliko su svojim ponašanjem ovu ženu povrijedili, i tek kad žena shvati što je svojim ponašanjem nanijela samoj sebi, tek tada novi početak postaje moguć.

Potiskivanje ili prikrivanje krivnje sprječava upravo tu mogućnost. Zbacivanje krivnje sa sebe prikiva. U tome sadržana nesvjesna poruka glasi: „*Ti ne možeš ništa za to. Ti si podređen mehanizmu protiv kojega ne možeš ništa poduzeti.*“

Izložiti se vlastitoj krivnji spada u čovjekovo dostojanstvo. Preuzimanjem odgovornosti za svoje ponašanje i za svoju reakciju, a time i suzdržavanjem od okrivljivanja i ispričavanja, može započeti put u slobodu.

„*Idi i odsada više nemoj grijешiti.*“ Time Isus govori ženi: Preuzmi odgovornost za svoj život, za svoju prošlost i za svoju budućnost. Ti možeš postupiti drukčije. Dao sam ti snagu za to. Možeš postati nova. To stoji do tebe.

³ Grijeh i krivnju često se poistovjećuje. Promatrano razlikovnije može se reći: Grijeh je objektivno neprimjereno vladanje prema Bogu i njegovim uputama (zapovijedima, poretku). Ovdje preljub. Krivnja je osobna, osobni udio na objektivno neprimjerenu vladanju. Ovdje to što je žena mogla učiniti drukčije da ne bi počinila preljub. Moja krivnja je konkretno ondje gdje nešto ostajem dužan.

Isus dovodi do istine vlastite životne povijesti

Grijev ima povijest i posljedice. U naknadnome pregledu grijeha čovjek – kao ovdje žena – treba slijediti tu povijest. Naknadni pregled grijeha traži uzroke neprimjerena ponašanja. Oni su najčešće skriveni u životnoj povijesti. Često su povezani s korijenima iz kojih čovjek iznutra živi.

Kod žene to mogu biti različiti mogući uzroci: Možda ne može reći Ne očekivanjima drugih ili vlastitim željama i poticajima. Možda je nesretna u svome braku. Možda su prisutne blokade koje je sprječavaju da ljubav i potvrdu primi i dadne. Možda, možda... Žena si mora postaviti ova pitanja. Pitanje toga ili tih uzroka može biti dugotrajno, bolno i teško.

U naknadnu proradu spada i pitanje: Što sam tražila u ovome grijehu? Koja nutarnja čežnja me je na to tjerala? Koje ciljeve i namjere sam slijedila, što sam htjela time postići? I kako izgleda rezultat? Jesam li pronašla to što sam tražila, ili sam promašila cilj?

Žena jest promašila cilj i tjelesno osjetila posljedice svoga grijeha. Malo uzbudljivih trenutaka donijelo joj je duboke duševne rane, bacilo je u goleme strahove, dovelo je u smrtnu opasnost i ponizilo je u njezinu dostojanstvu žene. Je li se to isplatilo? Bi li se isplatilo da nije bila uhvaćena? Nije li čak i kod maloga promašaja prisutan strah da bih mogao biti zatečen? Treba se izložiti ovim i sličnim pitanjima. Jer u nama često postoji nešto što ne želi vidjeti istinu i pokušava taktiku zamagljivanja održati što je moguće dulje ispravnom.

Svaki grijeh ostavlja na nas očaranost. Glumi nam dobit, sreću, nešto pozitivno, nešto ugodno i blagotvorno. Tako je bilo i kod prvoga grijeha: „*Vidje žena da je stablo dobro za jelo, za oči primamljivo, a za mudrost poželjno*“ (Post 3,6a). Tko ne bi htio biti mudar? Dobit koju nam grijeh lažno prikazuje, čini ga tako opasnim. Tek posljedice pokazuju da je dobit prividan dobitak, laž, a cjelina neuspjeh s gorkim posljedicama.

Grijev najčešće smjera na trenutak, na trenutačnu dobit užitka. Tako on oslikava budućnost. Najčešće ne pita za sutra, to znači za dobit ovoga čina za daljnji život, za vrijeme i vječnost. Grijev je uvijek „*kratkovidan*“.

Isus vodi do obraćenja

Odvratiti se od grijeha znači svjesno reći Ne prividnu dobitku grijeha. „*Idi i odsada više nemoj griješiti*“ za ženu između ostaloga znači: Budi jasna u svojim odlukama i ne daj se s tobom poigravati. Oslobodi se svih dodira s muškarcima koji nad tobom imaju moć. Potreban je radikalni prekid, prekid koji ide na korijen, na uzrok grijeha.

Da obraćenju leži u odluci nanovo se otvoriti Bogu i njegovoj ljubavi. U susretu s Isusom žena je iskusila Božju ljubav koja spašava. Ovo iskustvo će pomoći ženi da na toj ljubavi u budućnosti gradi i u nju vjeruje. Jer Božja ljubav hoće ispuniti nedostatke. Tako bi Isus preljubnici (ali i nama) mogao reći: „Založi se svom snagom svoje ljubavi za dobru stvar, i u svome životu pronaći ćeš duboko ispunjenje!“

Ispovjedni put obraćenja

Posebno temeljit put da se nanovo otvorimo Božjoj ljubavi sastoji se u primanju sakramenta pokore. Ovamo spada nutarnji put priprave na primanje sakramenta pomirenja i koraci koji iz toga slijede.

Ovaj nutarnji put sadrži pet koraka koji se u katehezi označuju i kao pet P (promisliti, pokajati se, priznati, popraviti se, pokoru činiti). Ovih pet P želimo sada detaljnije pogledati. U vezi s time još nekoliko naputaka i pomoći.

Prvi korak: Promisliti – razmišljati

Mlađi sin u prisposobi dolazi najprije do razmišljanja, ali tek kad mu krene loše. Mi ne moramo dopustiti da to ode tako daleko. Najplemenitija motivacija za ispovijed ne sastoji se u tome da postignemo rasterećenje, dobar, oslobađajući osjećaj, nego u želji da se otvorimo Božjoj ljubavi i da u ljubavi rastemo. Otuda je korisno u redovitim, preglednim vremenskim razmacima zaustaviti se za neku vrstu osvrta na život („Revision de la vie“). Takav iskren pogled, koji spoznaje i nutarnje motivacije, namjere i ciljeve našega razmišljanja, govorenja i djelovanja, daje nam rasti u ljubavi.

Koje ogledalo?

Za razmišljanje postoje različita polazišta. Pritom je odlučujuće da polazimo ne (samo) od sebe s pitanjem što bismo na sebi radije imali drukčije, nego da stanemo pred Božje lice. Jer Božje milosrđe hoće naš život ozdraviti i obnoviti.

U vezi s razmišljanjem o vlastitome životu mnogima je poznato „zrcalo ispovijedi“ (ispit savjesti). Ono nam pitanjima pomaže da kao u zrcalu pogledamo svoje srce. S njime možemo postupiti kao s normalnim zrcalom: gledamo sviđamo li se sebi, je li frizura u redu, gdje još ima prljavštine, što se još mora promijeniti. Zrcalo nam pokazuje što bi se na našoj vanjštini moglo još promijeniti, što bi nam dalo izgledati još bolje.

Slično se i sa „zrcalom ispovijedi“ može tražiti prljavštinu srca. Tada ispovijed služi tomu da svu „prljavštinu grijeha“ donesemo Isusu i dopustimo mu da nas opere da bismo se opet sebi svidjeli, da bismo sebe opet smatrali lijepima i dobrima. To je dobar prvi korak. Ali glavni problem ovoga načina promatranja jest da smo više usmjereni na sebe nego na Boga. Nije pitanje to što mi na sebi radije ne bismo imali, nego kako na to gleda Bog. Radi se o promjeni našega smjera gledanja – od sebe k njemu.

Kao vjernici stojimo pred Božjim licem i pitamo: Kako ti to vidiš, Isuse? Što te raduje? Što te vrijeđa? To što njega kod nas smeta, može pokazati samo on. Duh Sveti nam daje Božje svjetlo. Stoga je dobro zamoliti Duha Svetoga da nam on pokaže što je grijeh, što nas od Boga i njegove ljubavi odvaja i dijeli.

Posve praktično savjetujem da uzmemo papir i olovku, povučemo se na neko mirno mjesto i započnemo s molitvom Duhu Svetomu. On daje različite puteve da svoj život promotrimo u Božjemu svjetlu. Jedan od mogućih puteva promišljanja sastoji se u tome da slijedimo četiri sljedeća vidika i razmislimo o nekim pitanjima.⁴

Prvi vidik: Prihvatiti ljubav

Ono prvo u svakome odnosu sastoji se u tome da poštujemo drugoga i prihvatimo što mi moj nasuprotnik dariva. Tako je i kod Boga: on nas svaki dan obdaruje različitim darovima. Prije svega obdaruje nas svojom ljubavlju. Obdaruje nas da bismo živnuli i postali ljudi koji ljube. Ljubiti možemo tek ako smo prije toga primili ljubav.

Ivan piše: „*I mi smo upoznali ljubav koju Bog ima prema nama i povjerovali joj*“ (1 Iv 4,16). „*Povjerovali joj*“ ne znači Božju ljubav ćutjeti, nego ju vidjeti, u nju vjerovati i u svjesnu zahvalnu koraku prihvatiti.

Tako se mogu pitati:

- Razmišljam li o tome da me Bog ljubi od vječnosti i da ima veliku želju učiniti me sretnim?
- Kako me je Bog od posljednje ispovijedi (ili posljednje pola godina) obdarivao svojom ljubavlju? Gdje me je promijenio na dobro? To mogu napisati i Bogu za to zahvaliti.
- Prihvaćam li svjesno Božju ljubav koju mi dariva zahvaljujući mu za nju? Radujem li se što sam mu dragocjen i vrijedan?
- Vjerujem li potpuno u Božju ljubav prema meni? Želim li da se njegova volja u mom životu dogodi u svemu? U kojim naporima njegovim i njegove Crkve (koja hoće njegove naputke pojasniti) mogu ili ne mogu vidjeti njegovu ljubav?
- Prihvaćam li stvorenje i darove stvorenja kao njegov dar? Brinem li se za stvorenje?
- Prihvaćam li zahvalno svu ljubav, cijenjenje, zahvalnost... koju mi daruju bližnji? Gdje se trudim dati se ljubiti i prihvatiti ljubav?

Drugi vidik: Oprostiti

Nepovjerenje – i prema Bogu – može nastati na temelju povrjeda koje su nam nanijeli drugi ljudi ili pak mi sami sebi. Takve rane duše mogu sezati do u najraniju mladost. Često su takve povrjede i naše nesvjesne reakcije na to uzrok neprimjerenih stavova, protiv kojih se uvijek iznova uzalud borimo.

Povrjede ozdravljaju opraštanjem. Isus je o tome govorio svjesno, uvijek iznova: „*Idi i najprije se izmiri sa svojim bratom...*“ (Mt 5,24). U Očenašu nas uči moliti: „*Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim.*“ Oproštenje nam nije stavljeno na volju. Oproštenje je u skladu sa zapovijeđu ljubavi.

⁴ Prilog ovoj knjižici je preklopni listić. Na stranicama **36-74 (?)** iznesene su druge mogućnosti: Razmišljanje prema Božjim uputama (Zapovijedi) i razmišljanje prema glavnim grijesima.

Oproštenje je voljna odluka: Želim ti zaboraviti prošlu nepravdu i suzdržavam se od svakoga oblika osvete. Povjeravam ovo Isusovu otkupljenju na križu. Sada želim biti ponovno otvoren za Božje djelovanje u ovim odnosima.

Ponajprije moramo oprostiti *samima sebi*. Često smo sami sebe povrijedili i učinili stvari koje nam štete. Samomu sebi oprostiti znači: Odlučujem se sebe prihvatiti takvim kakav sam sada.

Možda moramo oprostiti i samomu „*Bogu*“, jer nismo mogli razumjeti toliko toga što on pripušta. Tada pitamo: Bože, zašto? Bog istina ne čini pogriješke, ali puno toga bolnoga i nerazumljiva može u našim osjećajima dovesti do neke vrste pobune, pobune protiv Boga ili pak dotle da smo na odmaku od njega.

Oprostiti moramo i *svojim bližnjima*: mnogo toga nas je povrijedilo i zaboljelo. Često smo trpjeli nepravdu, a i sada još trpimo od posljedica toga.

Oprostiti moramo često i unutar Crkve: laicima, svećenicima, članovima župne zajednice, Rimu..., posvuda ondje gdje se iznutra bunimo ili ljutimo.

Stoga pitanje – *Komu i što* želim oprostiti?

Važno je ovdje biti potpuno konkretan. U srcu ljudi može se nagomilati gomila oblutaka predbacivanja, ogorčenosti, nepomirljivosti... Tu u pravilu nije dostatno reći: Sve ti opraštam, nego je potrebno čitavu tu gomilu krša, kamenja i oblutaka koji su se nagomilali, odnositi korak po korak, iskapajući pojedinačno i svjesno svako predbacivanje... i donoseći ga na križ. Za sve to je dobro izreći oproštenje.

I ovdje se može najprije napisati sve što želim oprostiti.

Treći vidik: Aktivno živjeti ljubav

Neki čovjek (mogla bi to biti i žena) trudi se čitav život da ne počini nikakva grijeha. To vodi dotle da se povlači iz teških situacija samo da ne bi „uprljao ruke“. I uspijeva. Na kraju svoga života, kad dolazi k Bogu, ponosno i radosno govori: „Pogledaj, ruke su mi potpuno čiste!“ Bog ih gleda i govori: „Da, ali su i prazne!“

Život je najveći dar koji nam je Bog dao. Bog nam je darovao darove da ih ovisno o svome zvanju uložimo, razvijemo i njima služimo Bogu i ljudima (usp. Mt 25,14-30). Bog želi da naš život bude nama samima i drugima na blagoslov.

Cilj našega života opisuje Isus u glavnoj zapovijedi: „*Prva je: Slušaj, Izraele! Gospodin Bog naš Gospodin je jedini. Zato ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, i iz sve duše svoje, i iz svega uma svoga, i iz sve snage svoje! Druga je: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga*“ (Mk 12,29-31). Ljubav znači misliti na ono spasonosno u moga nasuprotnika. Svaki dan imamo mogućnosti da dobro mislimo, govorimo, činimo i tako djelujemo vrlo korisno.

Pomanjkanje ljubavi je glavni grijeh. Stoga ispovijedanje krivnje najprije upućuje na propuste: *Ispovijedam se Bogu svemogućemu i vama, braćo i sestre, što sagriješih... propustom.*

Stoga pitanje:

- Ljubav prema Bogu: Ljubim li Boga iz svega srca svoga? Kako se to konkretno pokazuje? Osluškujem li njegov glas? Želim li mu služiti i razveseliti ga?
- Mogu također pitati: Isuse, što ti u meni i preko mene želiš živjeti? Ljubim li Tijelo Kristovo, Crkvu i potpomažem li ju?
- Ljubav prema samomu sebi: prihvaćam li sebe – svoju najdublju nutrinu, svoj život takav kakav jest? Jesam li istinoljubiv prema samomu sebi? Volim li svoje zvanje i živim li ga radosno?
- Ljubav prema bližnjemu: Ljubim li svoje bližnje? Gdje sam propustio dobro, riječ koja pomaže, djelo koje podupire...? Kojim ljudima nisam darovao pažnju i poštovanje?

Četvrti vidik: Pogledati odnose

„Okupljahu se oko njega (Isusa) svi carinici i grješnici da ga slušaju. Stoga farizeji i pismoznanci mrmljahu...“. Gdje se javljaju agresije, srdžba i ljutnja, potrebno je dobro pogledati onamo; isto tako kad samima sebi, Bogu ili ljudima ne možemo više pogledati u oči. Tada osjećamo da je prisutno nešto što smeta.

Susret s neugodnim – pa i s neugodnim ljudima – najčešće pokušavamo izbjeći. Ono neugodno i vlastitu krivnju radije ne bismo pogledali. Skloni smo neugodna sjećanja potisnuti. Sada možemo pogledati različite odnose našega života: odnos u obitelji, na radnome mjestu, u slobodno vrijeme, u župnoj zajednici, susjedstvu...

Tako se mogu pitati:

- Koji su odnosi za mene teški? Što ih čini teškima? Kako je do toga došlo?
- Zbog čega sam tako razmišljao, govorio i djelovao u dotičnome odnosu...? Kako je došlo do neprimjerena ponašanja? Koje naopake misli, odluke... su uzrokovale ili pogodovala neprimjerenu ponašanja? Što bih mogao promijeniti da bi to u budućnosti bilo bolje?
- Koje bi povrjede mogle tu biti kod drugih? Kako bih se Božjom snagom mogao u tome ponašati bolje, s više ljubavi?

Sada možemo pogledati i daljnje odnose: odnos prema samima sebi, svoj odnos prema vremenu, seksualnosti, stvorenju, novcu, radu... i razmisliti: Što Boga raduje? Što si on želi drukčije?

Drugi korak: Pokajati se – obratiti se

Svijest vlastitih promašaja u svjetlu Božje ljubavi i milosrđa izaziva moje kajanje. Sada se radi o tome da se iz kajanja učini nutarnji korak obraćenja. Kajanje je srce obraćenja. Dovodi čovjeka k Bogu i vraća ga u pravu sreću.

Kajanje znači tugu, bol duše, jad i upućuje na emocionalnu bol. Kod kajanja je odlučujuća spoznaja: Nisam živio prema Božjoj volji, ni za dobro blišnjega ni za svoje spasenje. Time nisam štovao Boga, nisam ga razveselio. Iz ove spoznaje raste Ne počinjenučinu.

Kajanje pretpostavlja osobni uvid u grješne propuste ili grješne čine. Iz kajanja slijedi odluka više ne grijehiti.

Kvaliteta i razlog kajanja mogu biti različiti. Budući da grijeh škodi samomu čovjeku i njega (više ili manje očito) vrijeda, postoji kajanje s obzirom na sama sebe: Veseo sam onda kad mogu biti slobodan od ove krivnje koja me opterećuje, jer mi to čini dobro!

Takvo je bilo kajanje mlađega sina, još jako obilježeno glađu: „Došavši k sebi, reče: 'Koliki najamnici oca moga imaju kruha napretek, a ja ovdje umirem od gladi!'“

Crkva razlikuje između nesavršenoga i savršenog kajanja. U nesavršenome kajanju pogled je, kao kod izgubljenoga sina, usmjeren na sama sebe. Kajanje može biti obilježeno strahom od kazne i Božje pravednosti (kajanje iz straha). Duh Sveti djeluje već u nesavršenu kajanju. Ono je dostatno za primanje sakramenta pokore.

Ali u kajanju mogu gledati i na Boga, i što je veća moja ljubav prema njemu, to me moje ponašanje više boli, jer sam Boga i ljude premalo ljubio. To je kajanje iz ljubavi, savršeno kajanje. Ova ljubav daje mi trpjeti zbog toga što sam povrijedio Božju ljubav i premalo na nju odgovarao.⁵

Kajanje me vraća na najbolje mjesto: k Ocu. Ono je odlučujuće kod čitavoga puta, jer Bog nam bez obraćenja ne može oprostiti krivnju. Bez obraćenja nema posvećenja i obnove.

Treći korak: Priznati – primiti oprostjenje

U stavu kajanja vraća se mlađi sin natrag k ocu. Pripravio je i odgovarajuće priznanje: „Oče! Sagriješih protiv Neba i pred tobom! Nisam više dostojan zvati se sinom tvojim.“

Iz vlastitoga iskustva znamo kako je za nas dobro i oslobađajuće ako ono što nas opterećuje smijemo izreći i iznijeti na svjetlo. I psiholozi govore: što se ne izrekne, niti ne ozdravlja. Psalam 32 izražava to iskustvo ovako:

Blažen onaj kome je grijeh otpušten, kome je zločin pokriven! Blago čovjeku kome Jahve ne ubraja krivnju i u čijemu duhu nema prijekova! Prešutjet' sam htio, al' kosti mi klonuše od neprestana jecanja. Danju i noću ruka me tvoja tištala, snaga mi se trošila k'o za ljetnih žega.

⁵ Usp. i KKC 1452: **citirati**

Tad grijeh svoj tebi priznah i krivnju svoju više ne skrivah. Rekoh: 'Priznat ću Jahvi prijestup svoj', i ti si mi krivnju grijeha oprostio" (Ps 32,2-5).

Nitko ne mora sam nositi teret krivnje, jer Isus Krist je za nas već nosio krivnju. Smijemo mu „predati“ teret krivnje. On će ga za nas nositi da bismo bili slobodni od tereta. Pavao piše: Isus „*Milostivo nam je oprostio sve prijestupe, izbrisao zadužnicu koja propisima bijaše protiv nas, protivila nam se. Nju on ukloni pribivši je na križ*“ (Kol 2,14). Ovo se događa kad dođemo k Isusu u svećeniku.

Kao znak da se sada ne radi o svećeniku kao privatnoj osobi, on nosi štolu. Sada je u njemu prisutan Isus Krist i djeluje preko njega. Starim kršćanskim pozdravom *Hvaljen Isus (i Marija)* može se pozdraviti i Isusa Krista u svećeniku. Svećenik može kratkom molitvom moliti za Duha Svetoga (recimo: Gospodin ti bio u srcu i na usnama da dostojno ispovjediš svoje grijeh, op. prev.).

Sada mogu izreći sve što me opterećuje i što želim povjeriti Isusu na križu. Pritom mogu izreći i svoje nevolje i pitanja. Priznanje mogu zaključiti kratkom molitvom kajanja, kao primjerice: „Isuse, oprosti mi sve ove grijeh, ozdravi moj život i oblikuj me onako kakvim me želiš imati.“ Ili posve jednostavno: „Žao mi je zbog mojih grijeha. Isuse, budi mi milostiv!“

Sada će svećenik sa mnom razgovarati. Pritom mi kao dobar pastir želi pomoći i stati uza me. Ovo i onda kad mi nalaže „pokoru“. ⁶

Nakon razgovora podjeljuje svećenik odrješenje, to znači odrješenje od grijeha. Sam Krist oslobađa me krivnje. Obred predviđa za to polaganje ruku. Kad svećenik na mene polaže ruke, tada hoće time izraziti da me Isus bezuvjetno prihvaća i u mojoj krivnji. Formula odrješenja glasi: „Bog, milosrdni Otac, pomirio je sa sobom svijet smrću i uskrsnućem svoga Sina i izlio je Duha Svetoga za otpuštenje grijeha. On neka ti po služenju Crkve udijeli oprostjenje i mir. I ja te odrješujem od tvojih grijeha u ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.“ Ova službena molitva može biti popraćena i osobnom molitvom svećenika.

U odrješenju postaje otkupljenje Isusa Krista na križu konkretno i djelotvorno. Isus nas oslobađa vezanosti i prisila. U odrješenju se uvijek događa i novo izlivanje Duha Svetoga koji nam daje snagu da se odupremo zlu.

Ovdje se događa nešto što ni jedan čovjek ne može jamčiti drugomu čovjeku: sigurnost oproštenja. U riječi svećenika *Ja te odrješujem...* sam Isus Krist me zauvijek oslobađa. Sada mi je od Boga oprošteno – zauvijek! Ovo je slučaj i onda kad ništa od toga ne osjećam. Grijesi više ne postoje. Pokopani su u Isusovoj smrti zauvijek.

Četvrti korak: Pokoru činiti – popravak⁷

⁶ Grčka riječ koja se u Novome zavjetu prevodi s pokora jest *metanoia*, od *noein*, „misliti“ i *meta*, „pre“, doslovce: „promijeniti mišljenje, premisliti, nanovo razmisliti. Obraćanje mišljenja, promjena smisla“. Hebrejski pojam šub, koji se u Septuaginti prevodi s *metanoia*, obuhvaća obraćenje k Bogu ne samo u razmišljanju, nego i u čitavome životu, što uključuje promjenu ponašanja, ali prije svega i poslušnost prema Bogu, novo povjerenje prema njemu, kao odvratanje od svakoga zla i bezbožnih ljudskih sklonosti i slabosti. Ovdje u povezanosti sa sakramentom pokore pokora znači ispunjenje djela popravka koje se može sastojati u molitvi, milostinji, služenju bližnjemu, ili dragovoljnu odricanju.

Oproštenjem s Božje strane put još nije završen, jer posljedice grijeha nisu se s oprostjenjem grijeha rasplinule u zraku. Ako je netko susjedu iz srdžbe uništio automobil i zamoli ga za oprostjenje grijeha i ovaj prihvati njegovu molbu, automobil je još uvijek oštećen. Nadalje može u susjedu ovim činom nastati rana u srcu koja još uvijek peče. Ove posljedice grijeha – ovdje slupani automobil i bolne rane – treba sada popraviti. Popravak znači sve opet dovesti u Božji red spasenja.

U prisposodbi o dvojici sinova mlađi sin uviđa da je svojim samovoljnim odlaskom iz očeve kuće uvrijedio ne samo oca, nego i svoga brata. Nije mu bilo stalo ni do jednoga. Ali i stariji sin mora shvatiti da nije ljubio svoga mlađeg brata. Ove odnose naknadno pregledati i dovesti u Božji poredak ljubavi zadaća je pokore za obojicu sinova.

Popravak se sastoji u tome da to, koliko je do mene, u odnosu sa samim sobom, s ljudima, s društvom i s Crkvom, dovedem u red: Što tu treba razbistriti? Gdje sam (ukradeno) vratio? Što mogu ja pridonijeti da zbog mene povrijeđen odnos opet ozdravi?

Što je više moja krivnja drugima naškodila, to više treba paziti na to kako tu krivnju opet „popraviti“. Kod teških povrjeda u odnosima nije dostatno samo se ispričati. „Oštećena“ osoba može od mene tražiti da svoje obraćenje i svoje kajanje posvjedočim. U popravak spada i to da se kod kaznenih djela izložim sudstvu. Božje milosrđe ništa ne prikriva – naprotiv! Bog jest pravedan i zato pazi na to da se svaka nepravda koliko god je to moguće „ispravi“.

Kako može izgledati smisljena pokora, znak popravka? Pokora koju nalaže svećenik hoće biti spasonosno sredstvo, lijek za daljnji put. Hoće put obraćenja produbiti i dovesti u praksu ljubavi. Često se to sastoji u maloj molitvi koja izražava i zahvalnost prema Bogu.

Pokora može ponekad i unaprijediti ozdravljenje jednoga odnosa. U vezi s time primjer: Kad mi ljudi kao svećeniku priznaju svoju nevolju i nezadovoljstvo sa svojim partnerom (ili drugima), češće sam kao pokoru preporučivao: „Uzmite list papira i napišite sve dobro koje vidite na partneru. Činite to svaki dan, tjedan dana. Zahvalite Bogu za to i dopunite popis, ako vam na pamet padne nešto novo.“

Peti korak: Popraviti se – odluka

Peti korak gleda naprijed. Kod odluke se radi o pitanju: Što mogu konkretno promijeniti da bih postao bolji? Nitko ne može sve promijeniti odjednom. Posvećenje našega života je proces. Naša je zadaća surađivati na promjeni našega života.

Dvojica braće u prisposodbi će si kod ove točke postaviti pitanje: Što nam pomaže da bismo produbili naše uzajamno prijateljstvo? Kako možemo rasti zajedno u prijateljstvu prema ocu i živjeti njemu na radost? A zatim ću poduzeti prvi konkretni korak. To je odluka.

⁷ Na putu „popravka“ i posvećenja života, podupire nas Crkva takozvanim „oprostom“. [Više o tome usp. Str. 25](#)

Odluka ima u vidu prvi konkretni korak za ono što nam se čini najvažnijim, koji smatramo mogućim. Pritom treba ići na korijene i pogled upraviti na milost koja nam hoće pomoći da nadvladamo slabosti. Primjerice: Izbjegavati napast sklanjajući joj se s puta; negativnu naviku napasti prvim novim ponašanjem; kod sklonosti pretjerane kritike kod negativnoga ispada odmah dodati dvije pozitivne i ljubazne primjedbe; ... Radi se o tome da se odlučimo u konkretnoj situaciji drukčije razmišljati, govoriti ili djelovati nego uobičajeno.

Zahvaliti i prihvatiti radost oprostjenja

U ovome petom koraku svratili smo pogled na doprinos onoga koji se ispovijeda. Sada se pak mora promotriti ono bitno: Božju ljubav. Njegova je najveća želja da nas ljubi i da nam uvijek nanovo oprost. On nam želi darovati svoj božanski mir. Želi naš život ozdraviti i učiniti dobrim.

Iskustvo oprostjenja ima snažnu, ozdravljujuću snagu. Zato si trebamo uzeti dostatno vremena da u sebe primimo radost oprostjenja. Najprije smo pozvani na to da zahvalimo Bogu za dar oprostjenja. Zašto mu ne zapjevati pjesmu hvale? Možda možemo radost prenijeti i dalje i slaviti malu svečanost.

Proces prihvaćanja oprostjenja završen je tek onda kad nađemo nutarnji mir o svojoj situaciji i kad u radosti Oca možemo oprostiti i samima sebi. U osjećaju sreće oprostjenja raste radost u Bogu, a u toj radosti raste novi život.

Razmišljanje prema zapovijedima

U zadnjemu poglavlju upoznali smo četiri vidika razmišljanja. Ovdje put sada ide dalje. Tko živi iz radosti u Bogu, hoće rasti u zajedništvu s Bogom i služiti mu. Ovu želju za više svetosti i milosti u služenju budi u nama Duh Sveti, koji nas – ovisno o spremnosti našega srca i sposobnosti primanja – želi neprestano voditi dalje: „*Još vam mnogo imam kazati, ali sada ne možete nositi. No, kada dođe On – Duh istine –, upućivat će vas u svu istinu*“ (Iv 16,12).

Tko u Božju istinu i vlastito poslanje želi urasti dublje, pozvan je suočiti se sa sadržajem ovoga petog poglavlja. Ovdje se radi o tome da produbimo prvi korak pripreve na ispovijed: Promisliti.

Prigodni grijesi i grijesi iz navike

Spoznaja grijeha povezana je sa savješću. U prigodnome grijehu iznenađen sam napašću ili zlom sklonošću u sebi. Postajem krut i slobodno u mislima, riječima ili djelima pristajem na nešto što me odvaja od ljubavi. Radi se o činu (možda lakoga) grijeha koji odmah spoznajem. Sada je na meni da se obratim.

Ali u našem životu može postojati ponašanje – razmišljanje, govorenje, djelovanje ili propust koji je za nas „normalan“. Uopće nam ne pada na pamet da bi nas to moglo rastaviti od Boga, jednostavno jer smo na taj čin naviknuli, a osim toga većina također tako postupa. Možda je posve na početku bila prisutna misao bi li to možda mogao biti grijeh. Ali s vremenom smo se na to naviknuli tako da danas više uopće ne možemo prepoznati da je to grijeh.

Kad smo na takav grijeh iz navike nagovoreni, redovito reagiramo iznenađeno, agresivno ili pak s nerazumijevanjem. Spontano se bunimo protiv toga. I to prije svega zato što nam nedostaje nutarnje svjetlo ili se odupiremo promjeni ponašanja.

Ako je u potkrovlju potpun mrak, jedva se opazi smeće koje se nalazi uokolo. Upalimo li pak svjetlo, vidjet ćemo to znatno jasnije. Ako pak uzmemo reflektor, i najfinija prljavština i prašina postat će vidljiva. Ova usporedba pokazuje: Što je tu više svjetla, to bolje prepoznamo prljavštinu. Drugim riječima: Što smo bliže Bogu a time i svjetlu, to prije otkrivamo sve nečisto i nesveto u nama. Tako će nam Duh Sveti pokazati najprije „velike“ komade našega života. Zatim će nam, što se više otvorimo njegovu svjetlu, darovati sve profinjenije opažanje „grieha“ i pokazati nam što u mislima, riječima i djelima nije u skladu s njegovom svetošću i čistoćom.

U svome svećeničkom iskustvu često sam iskusio sljedeće: Ljudi nalaze živoga Boga. Žive svjesno s Isusom. Isusovo svjetlo obasjava ih sve više i više. Često su tada i oženjeni dolazili na ispovijed i ispovijedali seksualno ponašanje prije braka, a i druge stvari kao „grješne“, čega pak tada nisu bili (ili su jedva bili) svjesni, jer je to u našem društvu „normalno“.

Potreba formiranja savjesti

Grieh iz navike pokazuje da ovisno o odgoju, iskustvima i obilježenostima svjetlo savjesti postaje različito jasno. Katekizam katoličke Crkve navodi sljedeće moguće uzroke za krivi sud savjesti: „Uzorci zastranjenja suda u moralnom vladanju mogu biti nepoznavanje Krista i Evanđelja, loši primjeri drugih, robovanje strastima, težnja za nekom krivo shvaćenom autonomijom savjesti, odbacivanje autoriteta Crkve i njezina učenja, manjak obraćenja i ljubavi“ (KKC 1792).

Da bi svjetlo savjesti moglo prožeti i (moguću) pomućenost odgoja i kulture, potrebno je formiranje naše savjesti. Formiranje savjesti događa se u prvome redu odgojem prema kršćanskim vrijednosnim predodžbama vrijednosti kao i u katehezi i navještaju. Ona je pak nužna zadaća koja traje čitav život. Pritom nam Božja riječ i nauk Crkve hoće biti svjetlo na našem putu. Na ovaj put ćemo se sada dati.

Ranije smo već promatrali Isusovu glavnu zapovijed, zapovijed ljubavi. Sada hoćemo ovu zapovijed ljubavi na temelju Deset zapovijedi, u svjetlu Novoga zavjeta i nauka Crkve konkretizirati.⁸ Ivan piše: „*Jer ljubav je Božja ovo: zapovijedi njegove čuvati. A zapovijedi njegove nisu teške*“ (1 Iv 5,3).

Deset naputaka za život

Roditelji koji svoju djecu ljube, upozoravaju ih na opasnosti i štite od toga da bi se djeca ozlijedila. Tako nas i Bog u Deset zapovijedi hoće sačuvati od povrjeda. One su izraz njegove ljubavi.

Deseterim Božjim zapovijedima prethodi iskustvo Božje ljubavi. Izraelci su u Egiptu bili dugo vremena izloženi faraonu kao robovi. Nisu imali nikakva dostojanstva, nikakvih prava i bili su bez vlastitog identiteta. Tada je Jahve pun smilovanja zahvatio, oslobodio je narod, darovao mu novi identitet i vlastitu zemlju. Vrhunac ovoga iskustva Jahvine ljubavi bilo je sklapanje saveza na gori Sinaju, gdje je Bog izabrao Izraelce za svoj narod: „Vidio si kojom ljubavlju i snagom sam te oslobodio. Da bi i dalje mogao živjeti u ovoj novoj slobodi, u ovoj sreći i u ovome dostojanstvu, dajem ti sada Deset zapovijedi, deset ponuda.“ U skladu s time ponad Deset zapovijedi stoji veliki naslov: „*Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva*“ (Pnz 5,6).

Riječ „Nemoj imati drugih bogova osim mene“ (op. prev.) koja uvodi u zapovijedi, indikativ je futura, što točno prevedeno znači...: „Sada, kad si iskusio kakav sam ja Bog, držat ćeš ovaj savez da bih ti ja zauvijek činio dobro i blagoslivljao te. Potpuno ćeš se pouzdati u mene. „*Češ se...*“ govor je srca i poziva nas da osobu koja nam je darovala toliko povjerenja i ljubavi ne razočaramo. „*Češ...*“ hoće probuditi snagu ljubavi.

⁸ Deset zapovijedi su iscrpno protumačene u sveščiću: „Zapovijedi kao pomoć za život. Božje zapovijedi nanovo protumačene.

I.

Nemoj imati drugih bogova uz mene i ne pravi sebi lika i obličja od bilo čega

„Ja sam Jahve, Bog tvoj, koji sam te izveo iz zemlje egipatske, iz kuće ropstva. Nemoj imati drugih bogova uz mene! Ne pravi sebi lika ni obličja bilo čega što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodama pod zemljom. Ne klanjaj im se niti im služi. Jer ja, Jahve, Bog tvoj, Bog sam ljubomoran. Kažnjavam grijeh otaca – onih koji me mrze – na djeci do trećega i četvrtog koljena, a iskazujem milosrđe tisućama koji me ljube i vrše moje zapovijedi“ (Pnz 5,6-10).

Izvorni smisao prve zapovijedi pokazuje se u bistrenju odnosa srca i povjerenja: „Ja sam te izabrao. Hoću da mi tvoje srce pripada nepodijeljeno. Nemoj imati drugih bogova uz mene. Jer ja, tvoj Stvoritelj i Osloboditelj, mjerodavan sam za sve u tvome životu.“

„Bogovi“ su tada bili druga božanstva koja su u starome Izraelu štovana uvijek iznova *uz* ili *na* mjesto Jahve. Ljudi su takvim „bogovima“ vjerovali. Od njih su se nadali pomoći i zaštiti. Jedan takav idol (bog) je dakle nešto što se stavlja uz ili na mjesto Boga. Idol je ono što u svome životu stavljamo na prvo mjesto. Idol je ono čemu na kraju krajeva vjerujemo.

Jedna poslovice govori: Kad vjera napusti kuću, praznovjerje ulazi kroz prozor. U najrazličitijim oblicima kao vračanje, magija, praznovjerje ili čarobnjaštvo i drugo, udaljujemo se od Boga. Dajemo se, barem jedan djelić, voditi nepovjerenjem prema njemu svjedočeći svojim činom da na ovim područjima mogu uz njega biti drugi, ili su čak „mjerodavniji“ od njega. Pitanje povjerenja temeljno je za sve daljnje. Ono dodiruje Božje srce i ima posljedica.

Likove bogova ljudi su tada činili sami. Kod prve zapovijedi radi se dakle o tome da svoje nutarnje slike o Bogu opet i opet ostavimo i povjerujemo u nedokučivu tajnu Boga. Živi Bog jest i ostaje tajna. Boga stoga nikada ne smijemo i ne možemo ograničiti, uokviriti, fiksirati ili svesti na nešto načinjeno i čvrsto se držati takve slike Boga. Nikada ne smijemo reći: „Ako je Bog ljubav, mora sada...“ Bog se nikada ne da sabiti u neku shemu ili staviti pod pritisak. Radi se o tome da povjerujemo tajni veće Božje ljubavi.

Samo Bog jest Bog – u njega se pouzdati!

Mogu se pitati:

- Što u mome životu stoji na prvome mjestu?
- Hoću li se više svidjeti ljudima ili Bogu – Božjemu ili ljudskom strahu? Dajem li se voditi strahom od kritike?
- Pouzdajem li se u Boga, u njegovu pomoć i njegove upute (zapovijedi) – pa i u ruhu Crkve?
- Tražim li pomoć i orijentaciju drugdje – primjerice u ezoteriji⁹, u okultnim praksama kao pomicanje stola, visak, tarot-karte, horoskopi, čitanje iz dlana, gatanje, magija... ili se time bavim? Tražim li pomoć kod iscjelitelja duha, molitelja za zdravlje...?¹⁰

⁹ Ezoterija je obuhvatan pojam. Ovdje se pod njom misli na držanje i duhovnost koja ozdravljenje i energiju pokušava za sebe dobiti određenim metodama. Jedna od oznaka ove duhovnosti jest u pravilu nauk reinkarnacije (ponovno utjelovljenje duše, selenje duša), baziranoj na neosobnoj slici Boga i koja spasenje po Isusu Kristu čini suvišnim.

Predbacujem li Bogu u svome srcu jer je pripustio ovo ili ono? Propisujem li mu kako će se ponašati i djelovati i tako ga ograničujem na svoju sliku o njemu?

II.

Ne izusti ime Gospodina Boga svoga uzalud

Ako Bog jednoznačno i bez konkurencije stoji na prvome mjestu i time je „moj Bog“, tada gotovo samo od sebe proizlazi: S njime i njegovim imenom postupat ćemo sa strahopoštovanjem, cijenjenjem i velikim poštovanjem: „*Ne uzimaj uzalud imena Jahve, Boga svoga, jer Jahve ne oprašta onomu koji uzalud izgovara ime njegovo*“ (Pnz 5,11).

Pozitivno se radi o strahopoštovanju, uvažavanju Boga i njegove svetosti. U svojem svakidašnjemu govoru običavamo reći: To mi je sveto, ili govorimo o svetim mjestima, svetim predmetima. Ako nam je nešto sveto, onda to znači da nam je osobito vrijedno, dragocjeno, nedodirljivo, savršeno i jedinstveno. I ni u kojemu slučaju ne smije biti uvučeno u prljavštinu. To traži poštovanje i strahopoštovanje.

„Svetiti“ Božje ime znači: Boga štovati, ljubiti, častiti, klanjati mu se, pogledati prema njemu. Boga hvaliti znači reći mu da mu nemamo što prigovoriti. On djeluje dobro i ispravno. Radujemo se da je Bog i da mu smijemo pripadati.

Strahopoštovanje pred Bogom – častiti Božje ime

Mogu se pitati:

- Govorim li o Bogu s velikim poštovanjem i cijenjenjem?
- Jesam li o svetim stvarima, mjestima... umišljeno govorio, glupo se šalio, rugao?
- Jesam li Isusa Krista u muškarcima i ženama od njega poslanima (papi, biskupima, svećenicima, pastoralnim suradnicima...) poštovao, govorio bez poštovanja ili negativno, umišljeno? Molim li za njih?
- Kunem li se nepromišljeno ili čak svjesno Bogom?
- Očitujem li se protiv Boga i Crkve otpadnički (podrugujući se, rugajući)? Prihvaćam li nepromišljeno mišljenje drugih ili idem na temelj pitanja vjere i stvaram si kao kršćanin svoj vlastiti sud? Zastupam li ovo uvjerenje i prema van?

¹⁰ Tko se upuštao u bilo kakve magijske prakse, primjerice tražeći pomoć kod vračara, viska, ozdravljenja duha (primjerice reiki i drugo), i povjeravao se takvim ljudima ili gdje su se u obitelji obavljale spiritističke ili sotonističke prakse, potrebno je odvratanje i ozdravljenje preko sljedećih koraka ozdravljenja: 1. U ime Isusa Krista odreći se svega bezbožnoga, poimence se odvojiti od povezanosti s osobama preko kojih je na nas bezbožnost došla i zamoliti Boga za oprostjenje, najbolje u sakramentu ispovijedi. 2. Svoj život vezati uz Isusa Krista i prihvatiti ga kao jedinoga Spasitelja (Obnova krsnih obećanja). 3. sve predmete (knjige, CD...) povezane s okultnom djelatnošću uništiti. 4. Tko i sam posjeduje posebne darove i sposobnosti i njima se služi, treba medijalne sposobnosti vratiti Bogu kao i prekid spremnosti služiti Zlu. Više o tome u: „Hoćeš li ozdraviti? Božji putevi do zdravlja. S pomoću za razlikovanje alternativnih praksa ozdravljenja.“ U vezi s time usporedi iz Katekizma Katoličke crkve (KKC) br. 2116/2017.

III.

Spomeni se da svetkuješ Dan Gospodnji

„Dan subotnji održavaj i svetkuj, kako ti je naredio Jahve, Bog tvoj. Šest dana radi i obavljaj sav svoj posao. A sedmoga je dana subota, počinak posvećen Jahvi, Bogu tvome“ (Pnz 5,12-13). Hebrejska riječ *šabat* znači: počinuti. Bog se pobrinuo za to da imamo zdrav životni ritam. Stoga u tjednu postoji jedan sveti dan.

Nama kršćanima je to nedjelja. (Prema biblijskome i kršćanskome shvaćanju nedjelja je prvi dan u tjednu, u koji je Bog stvorio svijet i dan novoga stvaranja u uskrsnuću Isusa Krista). Svet znači da nedjelja pripada Bogu, nama samima na blagoslov da bismo postali blagoslov jedni za druge.

Da bi zaštitio nedjelju – a time i ljude, KKC govori: „Svaki kršćanin mora izbjegavati da drugima, bez nužde, nameće ono što bi im priječilo da obdržavaju dan Gospodnji. Kad običaji (sport, ugostiteljske radnje itd.) i društvene potrebe (javne službe itd.) od nekih zahtijevaju nedjeljni rad, svatko neka se smatra odgovornim da za se odvoji dostatno vremena. Vjernici će, umjereno i s ljubavlju, paziti da izbjegavaju izgrede i nasilja koja se katkada događaju prilikom masovnih zabava. Unatoč strogim gospodarstvenim zahtjevima, javne će vlasti bdjeti da građanima osiguraju vrijeme namijenjeno odmoru i bogoslužju. Slična je dužnost poslodavaca u odnosu na zaposlene“ (KKC 2187).

Nedjelja – Dan Gospodnji svetiti

Mogu se pitati:

- Je li nedjelja za mene poseban dan, Božji dar? Trudim li se u duhu nedjelje oblikovati život? Gdje je nedjelja u opasnosti da postane radni dan?
- Štitim li nedjelju – i za druge?
- Jesam li nedjeljom su-slavio svetu misu u zajednici ili mi je naspavati se, sport, prijatelji, izlet, televizija... bilo važnije od bogoslužja?
- Primam li svetu pričest iz navike ili iz ljubavi prema Isusu i sa strahopoštovanjem prema njemu?
- Su-nosim li iznutra život župne zajednice i Crkve?

IV.

Poštuj oca i majku

„Poštuj oca svoga i majku svoju, kako ti je Jahve, Bog tvoj, zapovjedio, da dugo živiš i dobro ti bude na zemlji koju ti Jahve, Bog tvoj, daje“ (Pnz 5,16).

Odnos prema našim roditeljima je prvi odnos koji mi ljudi imamo. Njihovo se dostojanstvo ne sastoji samo u tome da nam je Bog po njima dao život, nego i da nas oni uvode u život. Oni zastupaju Božji autoritet. Autoritet doslovce znači „umnožavanje“. Pravi i

dobar autoritet umnaža i štiti život i sreću. Pravi autoritet štiti nas i od zla i samorazornih sila u nama. Odgoj znači ovo: Voditi prema pravom razvoju čovjeka.

Svaki pravi autoritet pretpostavlja uzajamno slušanje. Takvo oslušivanje unaprijeđuje preuzimanje odgovornosti. Priprema na to da jednom sami preuzmemo odgovornost za vlastiti život. Uvijek pritom vrijedi: „*Bogu se treba većma pokoravati nego ljudima*“ (Dj 5,29). I premda Sveto pismo uvijek iznova naglašuje poslušnost djece prema roditeljima, ipak postoji ograničenje: „*Djeco, slušajte svoje roditelje u Gospodinu jer to je pravedno*“ (Ef 6,1). Posljednji autoritet ostaje „Bog“.

Poštovati znači roditeljima dati ono što im pripada ili na što imaju pravo. Poštovati znači biti zahvalan za ono što su nam dali. Zato hoćemo, i u starosti (čak i poslije smrti), sačuvati časnu uspomenu na njih.

Poštovati ne znači da opravdamo i pozdravimo sve što su roditelji učinili, jer i oni su bili samo ljudi sa sunčanim i sjenovitim stranama, s odlikama i manama. Naši su roditelji bili obilježeni svojim povrjedama i duhom svoga vremena.

Poštuj svoje roditelje – živjeti jedni za druge

Mogu se pitati:

- Poštujem li i ljubim li svoje roditelje? Kako to pokazujem? Tražim li s njima razgovor, kontakt?
- Pokušavam li posebno, kod različitosti mišljenja, razumjeti misli i brige svojih roditelja i pretpostavljenih? Jesam li ih smatrao lošima, grdio ih? Hoću li dokazati svoju vlastitu volju?
- Jesam li unutar obitelji sebičan? Hoću li provesti samo svoju vlastitu volju? Primoravam li se na neku zadaću u obitelji? Jesam li dobar prema svojim sestrama i braći? Podupirem li ih?
- Brinem li se s ljubavlju za djecu, za povjerene mi ljude? Trudim li se oko pravednosti? Jesam li bio srdit, kukavica, grub, previše popustljiv?
- Jesam li u obitelj donosio nezadovoljstvo, loše raspoloženje i sebično ponašanje?
- Jesam li im svojim govorenjem i djelovanjem bio uzor?
- U čemu je meni povjeren autoritet? Trudim li se živjeti ga u Božjemu Duhu?

V. Ne ubij

Božji mudri poredak s obzirom na ljudski život glasi: „*Ne ubij!*“ (Pnz 5,17). Poslije općega potopa blagoslovio je Bog Nou i njegove sinove za novi početak i rekao im između ostaloga: „*Tko prolije krv čovjekovu, njegovu će krv čovjek proliti! Jer na sliku Božju stvoren je čovjek*“ (Post 9,6). Ovdje se objavljuje smisao ove zapovijedi: Čovjekov život je svet, jer čovjek je „*Božja slika i prilika*“. Za tim nitko ne smije samovoljno posegnuti.

Život je Božji dar. Stoga izmiče našem pravu za raspolaganjem. Tako ni jedna trudna žena ne smije samovoljno raspolagati životom koji raste u njezinoj utrobi. Peta zapovijed odnosi se u prvome redu na zaštitu ljudskoga života i na poštovanje dostojanstva svakoga pojedinca, od začeca do prirodne smrti.

U našem društvu ima ljudi koji očajavaju nad životom i u samoubojstvu vide jedini izlaz. Čak i kad ne poznajemo najdublje motive i ne smijemo te ljude osuditi, samoubojstvo proturječi ovoj zapovijedi, kao i aktivna pomoć pri umiranju. Premda svaki čovjek ima pravo na svoju prirodnu smrt i smije odbiti umjetno produljenje života, nije u našoj slobodi da sredstvima koja donose smrt skončamo trpljenje. Kod samoubojstva kao i kod aktivne pomoći pri umiranju čovjek svoj život ne povjerava svojem Stvoritelju.

Pozitivno može ova zapovijed glasiti: Imaj strahopoštovanja pred životom svakoga čovjeka! Dobro postupaj sa svojim vlastitim životom kao i sa životom svojih bližnjih! Svaki je čovjek dragocjen i svet, jer je stvoren na „Božju sliku i priliku“.

Ne ubiti – ljubiti život

Mogu se pitati:

- Poštujem li svoj život kao Božji dar, i ljubim li ga?
- Pokušavam li svoje tijelo održati zdravim i sposobnim za rad? Jesam li škodio svomu tjelesnom i duševnom zdravlju? Jesam li si poželio smrt?
- Jesam li dala ubiti nerođeni život (u svome tijelu)? Ili ubojstvo nisam pokušala spriječiti?
- Jesam li priznavao dostojanstvo života od začeca do prirodne smrti – a time i život starih i prikraćenih ljudi? Gledam li sa simpatijom na pobačaj i pomoć pri umiranju.
- Gdje sam prelazio preko dostojanstva drugih (primjerice stranaca, azilanata, zločinaca...)?
- Pomažem li svojim bližnjima gdje se moju pomoć traži i gdje mogu pomoći?
- Jesam li navodio druge da čine zlo? Huškam li ljude jedne na druge? Nastojim li oko mira i pomirenja, i ako je to teško?
- Jesam li u prometu ugrozio druge ili sama sebe? Jesam li se s drugima svađao, bio nepopustljiv i neljubazan?

VI.

Ne učini preljuba!¹¹

Brak i obitelj imaju za temelj: „*Ne učini preljuba!*“ (Pnz 5,18). U netaknutoj obitelji djeca se mogu u zaštićenosti razvijati, pronalaziti svoj seksualni identitet i urastati u vjeru. To su razlozi zbog kojih je brak odlučujuće važan za probitak svih ljudi i stoga ga svi trebaju držati svetim: „*Ženidba neka bude u časti u svijetu i postelja neokaljana! Jer bludnicima će i preljubnicima suditi Bog*“ (Heb 13,4). Brak držati „u časti“ znači bračnoga druga susretati u otmjenoj uzdržanosti i činiti sve što brak jača i unaprjeđuje.

¹¹ Šesta i deveta zapovijed sadržajno pripadaju skupa i mogu se i zajedno promatrati.

Put do uspjeta braka započinje odgojem za „neporočnost“. Neporočnost znači čistoću u ljubavi. Čist čovjek čuva snage života i ljubavi koje su u njega položene i živi ih prema odgovarajućemu obliku života i stvarateljskom smislu seksualnosti. Seksualnost je sveobuhvatna snaga čovjekova odnosa. Ona hoće dovesti ljubav do razvitka. To je moguće ako seksualna snaga sa svojom sebičnom dinamikom nagona samosvladavanjem služi personalnoj ljubavi.

Seksualna ljubav je velik Božji dar ljudima, a može istodobno postati i mjestom najdubljih povrjeda. Jer u seksualnosti se potpuno otvaramo drugomu. Svojim tijelom ne dodirujemo samo tijelo drugoga, nego i dubinu njegove osobe. I ako samo zahtijevamo, ako tražimo samo vlastiti užitak umjesto da nasuprotnika poštujemo, vrijedimo i podcjenjujemo partnera/partnericu. Ovo se može dogoditi i u vlastitome braku.

Gdje seksualnom snagom ljudi postaju „objektima“ požude – kakvima nam se danas nude posvuda u tisku, na televiziji i internetu – tu se genitalnu seksualnost odvaja od njezina cjelovita određenja. Rabimo li svoje tijelo – ili dio svoga tijela – za nešto drugo nego li to odgovara istini našega života i našega oblika življenja, tada škodimo samima sebi i u opasnosti smo da povrijedimo i druge.

Brak držati svetim – seksualnost živjeti kao snagu zdravlja

Mogu se pitati:

- Razmišljam li i govorim s velikim poštovanjem i zahvalnošću o seksualnosti i ljubavi između muškarca i žene?
- Jesam li gledao erotske sadržaje i pornofilmove na internetu i drugdje ili davao maha mašti koja je druge činila objektom pukoga užitka?
- Nastojim li – i u odnosu na sama sebe (samozdovoljavanje) – ovladati svojom spolnom žudnjom?
- Trudim li se oko čistoće?
- Jesam li osjetio da sam u odnosu otišao predaleko? Jesam li živio odnosno živim li u izvanbračnim seksualnim odnosima? Jesam li zavodio druge? Jesam li se davao uvući u nešto loše? Jesam li koga seksualno iskoristio?
- Smatram li brak svetim – i u mislima i riječima?
- Nastojim li upoznati Isusov nauk i nauk Crkve – i na području pitanja sprječavanja začeca, i u skladu s time živjeti?
- Živim li preuzete obveze (dužnosti staleža) u braku? Jesam li pun obzira na osjećaje i potrebe partnera/partnerice?

VII.

Ne ukradi!¹²

Kod sedme zapovijedi „Ne ukradi“ (Pnz 5,19) ne radi se samo o stvarima koje su vlasništvo drugoga, nego i o uzajamnu povjerenju. Ako je nešto ukradeno ili provaljeno u kuću, razara se povjerenje. Ovo uzajamno povjerenje hoće ova zapovijed štititi.

Vlasništvo je tu zato da svi mogu živjeti slobodno i dostojno čovjeka. Ono se ne smije promatrati i rabiti odvojeno od ljudi koji imaju premalo za život. Jer Zemlja pripada Bogu. Privatno vlasništvo u strogome smislu ustvari ne postoji. Mi smo upravitelji Božjega vlasništva. O svome upravljanju jednom ćemo morati polagati račun.

Krađa je stoga i kad svoje vlasništvo sebično uporabimo samo za sebe, čak i onda kad smo sve stekli korektno. Krade nadalje i onaj tko iskoristi nevolju čovjeka (primjerice siromaha, azilanta) i toj osobi daje premalu plaću. Daljnja vrsta krađe jest kad za proizvode iz Trećega svijeta plaćamo nepravednu cijenu.

Ne krasti – vlasništvo treba služiti svima

Mogu se pitati:

- Živim li pošteno (i s obzirom na poreze, osiguranja prema poslodavcu...)? Može li se u mene pouzdati?
- Jesam li nađeno, posuđeno zadržao za sebe?
- Postupam li rasipno sa svojim materijalnim darovima? Shvaćam li sebe kao upravitelja vlastitih materijalnih darova? Služi li moje vlasništvo više „grupnoj sebičnosti“ ili solidarnomu svijetu? Pomažem li svojim materijalnim darovima velikodušno ljudima u potrebi?
- Jesam li oštetio tuđe vlasništvo? Jesam li krao? Jesam li ukradeno vratio odnosno nadoknadio štetu?
- Jesam li brižno postupao s tuđim dobrima (primjerice na radnome mjestu...)?
- Postupam li brižno i odgovorno sa stvorenjem koje je Bog povjerio čovječanstvu (voda, hrana, energija, biljke, životinje)?

VIII.

Ne svjedoči lažno na bližnjega svoga

Zapovijedu „Ne svjedoči lažno na bližnjega svoga“ (Pnz 5,20) hoće Bog zaštititi čast i istinu. Bog se pouzda u to da svojim riječima služimo časti i istini. Čak i ondje gdje su nam ljudi nanijeli nepravdu ili nas razočarali, trebaju oni moći računati s time da ćemo u javnosti zaštititi njihovu čast.

Ovamo također spada i to da – bez nevolje – ne smijemo objavljivati i dalje prenositi sve o bližnjima ako bi to povrijedilo čast drugoga, premda je naš izričaj istinit. Tako u ovu

¹² Sedma i deseta zapovijed spadaju sadržajno skupa i mogu se isto tako promatrati zajedno.

zapovijed spada i klevetanje i javno iznošenje lažnih informacija. Ovdje mediji imaju važnu odgovornost za javno dobro. Ali radi koristi drugih može biti nužno da loše stvari o osobama koje bi mogle drugima naškoditi, mjerodavnim odgovornim oblastima (ne javno, nego privatno) priopćimo.

Osma zapovijed hoće nas učiniti osjetljivima za to gdje smo u opasnosti da istinu iskrivimo, o bližnjima govorimo nešto što nam daje da bolje stojimo, premda to ne odgovara potpuno istini. Ova loša tendencija nije osobni grijeh, nego je grijeh kad na tu negativnu tendenciju pristanemo.

Odvažnost istinu prenositi onakvu kakva ona jest, bez uljepšavanja i bez prikazivanja nas samih u boljemu svjetlu, stvara povjerenje i jasnoću. U naše se izričaje treba moći pouzdati. To Isus od nas želi kad kaže: „*Vaša riječ neka bude: 'Da, da – ne, ne'! Što je više od toga, od Zloga je!*“ (Mt 5,37).

Ne lagati – živjeti istinoljubivo

Mogu se pitati:

- Jesam li bez prijeka razloga prenosio loše stvari o drugima? Zbog čega?
- Jesam li nekritički i neprovjereno vjerovao glasinama i pripovijedao ih dalje? Dajem li se uvući u brbljanje, trač? Dajem li se prebrzo voditi predrasudama?
- Preuveličavam li pogreške drugih? Prebacujem li vlastitu odgovornost na druge? Govorim li loše o odsutnima?
- Vjerujem li neprovjereno sve što govore mediji i prenosim li glasine (trač) o drugima dalje? Jesam li radoznao?
- Jesam li lažju stjecao prednost?
- Je li mi istina sveta? Trudim li se oko istine, bez straha od kritike i odbijanja – pouzdajući se u Boga?
- Jesam li upleten u životne laži?
- Obmanjujem li svojim govorenjem i postupcima druge? Zašto? Stavljam li masku?
- Puno se govori o seksu, prijateljstvu, rastavi, novcu i slobodnome vremenu, papi i Crkvi... Preuzimam li bez promišljanja mišljenje drugih ili si stvaram svoj vlastiti sud? Zastupam li svoje uvjerenje pred drugima?

IX.

Ne poželi partnera bližnjega svoga (ženu, muškarca)

Potrebno je paziti ne tek na izvršenje nepravde (primjerice, preljub), nego na raspoloženje koje se nalazi u ovome činu. Ovo pokazuje deveta zapovijed: „*Ne poželi žene bližnjega svoga!*“ (Pnz 5,21). Preljub ne započinje tek kod čina, nego s požudom u srcu, koja se budi preko očiju: „*A ja vam kažem: Tko god s požudom pogleda ženu, već je s njome učinio preljub u srcu*“ (Mt 5,28). Ne radi se dakle o tome da ni jednoga drugog partnera ne smatramo seksualno atraktivnim, nego o želji da za njim seksualno žudimo, ne popuštamo i ne poduzimamo nikakve korake u ovome smjeru.

To znači da drugima priuštim njihovu sreću i to poštujem. Uzimam ozbiljno osobe koji su svoju ljubav darovale drugim ljudima i suzdržavam se od svih mogućih trikova – čak i kad sam zaljubljen – da provalim u ovu ljubav i ovu osobu pridobijem za sebe.

Pozitivno znači ova zapovijed da svoga partnera, meni bliske osobe gledam kao dar i za to zahvaljujem Bogu. One su mi povjerene na putu sazrijevanja u ljubavi. Cijenim ih, brižno s njima postupam i poštujem ih.

Kod ove zapovijedi se radi o urastanju u iskrenost u svim našim odnosima. S mnogim malim odlukama u svojim mislima, pogledima i činima u nama – slijedimo li samo poticaje duha čistoće – raste u nama novo. Sve nesređeno sređuje Duh Sveti i integrira to u našu osobnost. Ljudska žudnja ovladava nama tada sve manje. Prava ljubav dariva nam duboko ispunjenje.

Ne poželjeti – biti zahvalan

Mogu se pitati:

- Jesam li zahvalan za stanje svoga života (samac, oženjen...) i za svoje odnose? Poštujem li ljude koji su mi darovani? Hvalim li druge kad učine neko dobro?
- Gledam li ljude kao Božji dar i kao priliku da preko njih sazrijevam u ljubavi?
- Nastojim li ono teško koje također spada u moj život dobro izdržati i njime ovladati? Priuštiti li drugima njihovu sreću? Jesam li zavistan?
- Trudim li se oko čistoće u mislima i u ponašanju s drugim ljudima?
- Gdje poželim druge osobe i jesam li zavistan? Jesam li nezadovoljan, rogozorim i kritiziram druge na neljubazan način?
- Trudim li se oko reda i točnosti?

X.

Ne poželi ništa što je bližnjega tvoga

Deseta zapovijed: „*Ne poželi kuće bližnjega svoga, ni njive njegove, ni sluge njegova, ni sluškinje njegove, ni vola njegova, ni magarca njegova, niti išta što je bližnjega tvoga*“ (Pnz 5,21) odnosi se na postupanje s materijalnim. I ovdje se radi o temeljnome stavu, o srcu.

Kod žudnje pogled ide u krivome smjeru. Čovjek ne gleda na Boga koji je tu za njega i od kojega je sve primio. Umjesto toga gleda na susjeda, na druge ljude. Tako mogu nastati želja i zavist zbog onoga što drugi ima.

Zavist i lakomost mijenjaju i ograničuju način gledanja. Svijet i bližnje više ne gledamo takvima kakvi jesu, nego samo u odnosu na našu želju. Čovjek svoje ispunjenje traži na krivome mjestu. A budući da ništa ne ispunjuje, ostaje nezasitan kao što i mudrosna literatura u Starome zavjetu piše: „*Tko novce ljubi, nikad ih dosta nema; tko bogatstvo ljubi, nikad mu dosta probitka. I to je ispraznost*“ (Prop 5,9).

Ovaj krivi pogled i njegov korijen ova zapovijed hoće ozdraviti. Deseta zapovijed hoće ojačati stav zahvalnosti i povjerenja u nebeskoga skrbnog Boga koji je tu za nas, kao što svjedoči Psalam: „*Gospodin mi je baština i čaša: Ti u ruci držiš moju sudbinu. Na divnu zemlju padoše mi konopi, vrlo mi je mila moja baština*“ (Ps 16,5-6). Ako sam zahvalan za ono što mi je Bog darovao, tada ću postati slobodan od požudna pogleda na vlasništvo drugih. To ima posljedice za zajednički život. Dok su zahvalni ljudi zadovoljni, nezahvalnik neprestano nešto rogozori i kritizira.

Ostaviti usredotočenost na zavist – pouzdati se u Boga

Mogu se pitati:

- Jesam li pohlepan? Moram li bezuvjetno imati sve što mi se sviđa ili što ima drugi: najnovije trendove, modu, najnovije tehničke aparate...?
- Trudim li se razvijati svoje sposobnosti koje mi je Bog dao? Držim li se reda? Jesam li svoj posao obavljao savjesno?
- Zahvaljujem li Bogu za to što sam jedinstven i neizmjerljivo dragocjen u njegovim očima?
- Priznajem li svoje pogriješke – i prema drugima?
- Pazim li na svoje tijelo (pravodobni noćni počinak, sport, svjež zrak), ili se zapuštam? Hranim li se ispravno?
- Jesam li ovisan (o cigaretama, alkoholu, drogama, televiziji, internetu, igrama)? Činim li štogod protiv toga i dajem li si pomoći?
- Jesam li tašt, zavidan, arogantan, ćudljiv, osjetljiv, nestrpljiv, srdit, škrt, ljubomoran?

Bog nam je dao Deset zapovijedi kao svoje dobre upute za život da bismo živjeli u dostojanstvu i slobodi, da ne bismo vrijeđali njega, sebe i druge. Po njima nam hoće darovati život u punini.

Daljnja pomoć za razmišljanje iz crkvenoga poretka su Pet crkvenih zapovijedi. One konkretiziraju deset naputaka u nekim točkama.

Pet crkvenih zapovijedi

Crkva je za oblikovanje i konkretizaciju glavne zapovijedi – „*Prva je: Slušaj, Izraelu Gospodin Bog naš Gospodin je jedini. Zato ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svojega, iz sve duše svoje, i iz svega uma svoga, i iz sve snage svoje. Druga je: Ljubi svoga bližnjega kao sebe samoga*“ (Mk 12,29-31) – dala pet crkvenih zapovijedi (usp. KKC 2041-2043). Crkvene zapovijedi hoće unaprijediti rast ljubavi prema Bogu i bližnjemu. One su poticaj protiv opasnosti komotnosti i površnosti koja se lako ušulja. Zapovijedi hoće pomoći sačuvati u srcu ogranj ljubavi.

Promotrimo u ovome smislu tih pet zapovijedi:¹³

¹³ U nastavku se zapovijedi prema KKC 2042-43 citira drugim numeriranjem.

1. Zapovijed nedjelje

Nedjeljom i blagdanom slavi pobožno svetu misu. Zapovijed nedjelje ima podrijetlo u trećoj od Deset zapovijedi, u svećenju subote, iz kojega se za nas kršćane razvilo svećenje nedjelje. Ovamo spada i nedjeljom ne obavljati nikakve poslove i djelatnosti koje bi ugrozile posvećenje ovih dana.

Justin Mučenik napisao je oko 150. poslije Krista o nedjelji: „U takozvanu nedjelju događa se skup svih koji stanuju u gradovima ili na selu, na jednome mjestu.“

Mnogi, koji su pronašli odnos prema Isusu Kristu, otkrivaju Isusa Krista u euharistijskome slavlju i započinju ljubiti ga. Odnos prema euharistijskome slavlju može se dogoditi preko različitih faza:

Ima ljudi koji na euharistijskome slavlju sudjeluju onda kad za to imaju volje odnosno potrebu. Tako se – ovisno o situaciji – više ili manje često ima potrebu. Odnos koji potpuno ovisi o vlastitim potrebama može još sazreti.

Sljedeći korak zrelosti izrasta iz spoznaje: Nemam samo ja potrebe, ima ih i Isus. On čezne za mnom i želi mi u euharistijskome slavlju darovati svoju ljubav. Tada si postavljam pitanje: Isuse, što od mene želiš?

Euharistijsko slavlje bilo je „sastanak svih“ vjernika koji su za taj put poduzeli neke stvari da bi na njemu sudjelovali. Jer ovdje se sastajala zajednica vjernika. Ovdje se jačalo, nadahnjivalo i hranilo. Nije se dakle išlo na bogoslužje samo radi samoga sebe i Isusa, nego i da se doživi zajedništvo s vjerničkom braćom i sestrama. Uistinu je tako: Sastalo se pet ili pet stotina osoba, snaga zajedništva je kod pet stotina osoba bitno veća nego kod pet. Ali i kad nemam veliku potrebu za euharistijskim slavljem mogu se odlučiti za sudjelovanje, jer hoću osnažiti vjeru sestara i braće u vjeri.

Tu može pridoći još nešto: Na euharistijsko slavlje idem jer i svojom su-molitvom, kao i suslavljenjem Isusa Krista, hoću pomoći da i preko mene djeluje u svijet. Idem služiti mu.

Ovaj vidik živjeli su trideset i devetero kršćana koji su 12. veljače 304. u Kartagi za nedjeljnoga slavlja bili uhvaćeni. Na pitanje konzula: „Zašto ste se sastali?“ odgovorili su: „Jer kršćanin nije moguće biti bez sastanka i slavlja Gospodnjega; Gospodnje slavlje ne može se slaviti bez nas.“ Lijepo, kad bi kršćani i danas kazali: Gospodnje slavlje ne može se slaviti bez nas. Tu moramo bezuvjetno biti!

Zapovijed nedjelje hoće nam pomoći da dođemo do ove zrelosti ljubavi prema Isusu Kristu i do zajednice koja je njegovo Tijelo, i da to živimo. Blagoslov je ako se jednoga dana za to odlučimo: Prioritet kod osobnoga oblikovanja nedjelje ima slavljenje Euharistije.

2. Ispovijed – jednom godišnje

Zapovijed doslovce glasi: *Najmanje se jedanput godišnje ispovijedi.* I premda prema uputama Crkve ova obveza postoji samo za teške grijeha, dobro je sakrament pokore primiti barem jednom godišnje (još bolje češće). Jer grijeh je grijeh i ranjava i oslabljuje život Duha

Svetoga u nama. Polazeći od liturgije najprikladnije vrijeme je korizma, četrdesetdnevno vrijeme obraćenja i obnove, ali je to moguće i u drugo vrijeme.

Ova zapovijed hoće pomoći da se barem jednom godišnje svjesno suočimo sa svojim životom i propitamo ga pred Božjim licem. U vezi s ovim je duhovni pratitelj (ispovjednik) velika pomoć.

Pozvani smo učiniti svjestan korak obraćenja, po mogućnosti s primanjem sakramenta pokore, korak obraćenja i obnove. Ovo nas i najidealnije priprema na primanje svete pričesti.

3. Uskrsna pričest

Zapovijed doslovce glasi: *Barem u uskrsno vrijeme kao i u smrtnoj opasnosti primiti svetu pričest.* Ovaj naputak Crkve dolazi iz vremena kad se svetu pričest primalo vrlo rijetko. Tada se moralo svjesno uputiti na to da je euharistija duhovna snaga koja nas izgrađuje, štiti i jača. Danas je na mnogim mjestima uobičajeno da gotovo svi posjetitelji bogoslužja prime svetu pričest, ponekad s malo priprave i ne razmišljajući o veličini i svetosti ovoga koraka.

Tada bi se ovu uputu moglo protumačiti tako da je jednom godišnje prikladno dublje se pozabaviti onime što u euharistiji slavimo. Da bismo na ovome slavlju sudjelovali svjesno i iznutra pripravljeni, treba prema crkvenoj uputi, kao sada, jedan sat prije pričesti ništa ne jesti ni piti (osim vode i lijekova), takozvana zapovijed biti natašte.

4. Održavati zapovijedane blagdane i dane posta

Zapovijed doslovce glasi: *Posti zapovijedane poste.* Svaka religija poznaje post. Sam Isus je u pustinji postio četrdeset dana. Za njega je bilo po sebi razumljivo da post spada i u njegovo nasljedovanje. „*Kad postite ne budite smrknuti kao licemjери...*“ (Mt 6,16).

Crkva poznaje dva službena dana posta i nemrsa: Čistu srijedu (početak korizmenoga posta) i Veliki petak, dan Isusove smrti. Nemrs znači suzdržati se od mesa. Post znači toga dana samo jednom jesti do sitosti. Zapovijed nemrsa vrijedi za sve od 14 godina, zapovijed posta od 18 godina do započete 60. godine života. Post nas treba pripremiti na liturgijsko slavlje i pomoći nam postići gospodstvo nad svojim nagonima i slobodu srca (KKC 2042).

Petak je dan kada je Isus za nas umro. Ovu veliku ljubav ne smijemo zaboraviti, i zato smo pozvani svakoga petka na uspomenu njegove muke i smrti prikazati malu žrtvu.

5. Novčani doprinos za održavanje Crkve

U Starome zavjetu čitamo da su Izraelci uvijek prvi dio ljetine – desetinu – donosili u Hram. Time su supomagali da leviti i svećenici mogu u Hramu vršiti pred Bogom svoju službu.

Danas je ovaj materijalni doprinos kod nas u obliku lemozine, lukna, darova za gradnje i obnove, kod blagoslova obitelji, grobova, za održavanje Caritasa i drugih socijalnih projekata za ljude u potrebi, za sjemeništa, putem misnih nakana i slično.

Vjernici su dužni u skladu sa svojim mogućnostima pridonositi za materijalne potrebe Crkve. Mnogi to velikodušno čine, često i uz velika odricanja i žrtvu. Jednostavno jer osjećaju s Crkvom i jer osjećaju Crkvu...

Razmišljanje o glavnim grijesima

Jedna od mogućnosti da razmatramo o svome životu sastoji se u tome da pripazimo na učinak sedam glavnih grijeha. Naziv „glavni grijesi“ upućuje na učestalost neprimjerena ponašanja; „glavni grijesi“, ovi krivi stavovi, mogu biti uzrok različitih grješnih djela.

Temeljni promašaji – glavni grijesi

U ranome monaštvu četvrtoga stoljeća razvija se psihološki nauk o strastima s kojima se čovjek na putu k Bogu mora boriti. Strasti ili same misli nisu grijesi, ali mogu dovesti do grijeha. Stoga je pustinjским ocima stalo do toga da proniknu podrijetlo i strategiju misli; i zatim razviju strukturu (ponašanje) da se uzdrže od štetnih poticaja, s ciljem da duhovno sazriju.

Od pape Grgura Velikoga (540.-604.) govori se u vezi s ovim o sedam glavnih grijeha. Riječ je o temeljnim promašajima koji remete odnos prema Bogu ili prema ljudima u korijenju. Evo ih: oholost, škrtost, bludnost, zavist, neumjerenost, srditost i lijenost.

Pritom naglašuje Grgur da oholost kao „kraljica poroka“ obuhvaća sve druge poroke. Jer oholost ne će ovisiti o Bogu i njegovoj ljubavi. Oholost čini vlastito ja središtem koje je – kako navodi Augustin – „u sebi savijeno“. Čovjek sve promatra polazeći od sebe. Tako čovjek sve svodi na sama sebe, sve kruži oko vlastitoga ja. Ovaj ja-odnos je praoblik svakoga grijeha. On u svim drugim glavnim grijesima zauzima oblik.

Razmatranje ovih glavnih grijeha stavlja pred nas ogledalo i želi nam pomoći da bolje raskrinkamo svoje vlastite smicalice. S temeljnim napastima sedam glavnih grijeha ne susrećemo se samo u vlastitome srcu, nego i u našoj okolini, u Crkvi i u društvu. Tada u duhu pape Ivana Pavla II govorimo o takozvanim „grijesima struktura“. Pritom treba paziti na to da napasti i grješni osjećaji kao oholost, zavist... nisu grijesi, nego nam pokazuju što u nama još uvijek treba otkupljenje. Oni postaju grijehom tek onda kad se u njih upustimo i potpomažemo ih.

U nastavku ćemo promatrati sedam glavnih grijeha. Pritom se najprije tumači stav grijeha. Iza toga se izlaže grijehu suprotstavljena krjepost. I kao treće, dolaze poticaji za osobno razmišljanje, koji najčešće polaze od biblijskih tekstova.

Oholost (nadutost, umišljenost)

Riječ „oholost“ rabi se različito. Kad netko kaže: „Ponosan sam na sebe, na svoje dijete, na ovo postignuće, na moju zemlju...“ tada to pokazuje osjećaj velikoga zadovoljstva. Oholost je ovdje povezana s radošću što je ostvareno ili pak sudjelovano na nečemu dragocjenom, vrijednome priznanja ili perspektivnome.

Oholost u smislu nadutosti (latinski *arrogantia* ili *superbia*) naziva se i drskost, umišljenost, arogancija. U stavu oholosti gubi čovjek realnost i precjenjuje sebe i svoja vlastita ostvarenja. Ne vidi sebe više kao dio cjeline, većega – povezana sa svima. Sebe smatra najvažnijim i najboljim. Ohol čovjek hoće drugim osobama na različit, a često i na posve profinjen, način dati osjetiti da je bolji. On vrlo teško može priznati vlastitu potrebitost i spoznati svoje granice.

Stav ohologa izvodi se iz čovjekove izvorne napasti, naime da hoće biti kao Bog, a time i određivati o dobru i zlu (usp. Post 3,5-6). Oholi naposljetku hoće Boga potisnuti ustranu, biti neovisan i nikomu se ne podvrgavati. Oholi govori: Nikoga ne trebam, prije svega ne Boga.

Umišljen pak može biti ne samo pojedinac, nego i narodi, kulture i grupe – čak i Crkve, crkvene grupe i religiozni pokreti. Takvo raspoloženje vodi onda brzo do rasizma i sektaštva.

Poniznost i poslušnost

Oholosti suprotstavljen stav jest poniznost i poslušnost. U latinskoj riječi za poniznost („humilitas“) krije se riječ „humus“ (zemlja). Poniznost je bitno povezana sa stajanjem na humusu, zemlji vlastitoga života. Poniznost je odvažnost za potpunu iskrenost i istinu.

Ova se istina sastoji ponajprije u tome da je čovjek Božje stvorenje. Bog je apsolutan. On je suveren i svet. On je središte. Zna sve i ima svu vlast. Pred njegovom veličinom i slavom manji smo od zrnca prašine. Poniznost je odvažnost prihvatiti Boga kao Boga i poštovati ga u svemu. To znači potpuno potvrditi poredak stvaranja kao i mjesto i zvanje koje on čovjeku daje.

Poniznost je nadalje odvažnost same sebe gledati i prihvatiti takvima kakvi jesmo, i sa svojom slabošću i nemoću, a da se pritom ne osjećamo manje vrijednima. Ponizan čovjek zahvalno prihvaća dostojanstvo koje mu je Bog dao. Raduje se što je Božja slika i prilika. Sretan je što je dijete Božje, i raduje se Božjoj nezasluženoj ljubavi.

Razmišljanje

U svome učovječenju pokazuje Isus svoju poniznost i svoju poslušnost do smrti na križu. Tako je on naš uzor: „*Neka u vama bude isto mišljenje kao i u Kristu Isusu: On, trajni lik Božji, nije se kao plijena držao svoje jednakosti s Bogom, nego sam sebe 'opljени' uzevši lik slugе, postavši ljudima sličan; obličjem čovjeku nalik, ponizi sam sebe, poslušan do smrti, smrti na križu. Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom...*“ (Fil 2,5-9). Poslušnost je suprotno od ohole neovisnosti.

Stoga pitanje:

- Čeznem li kao Isus za time da budem Bogu sve više poslušan?

Djeca ne kruže oko samih sebe. Ona jednostavno žive i prihvaćaju kako jest i što jesu. Stoga Isus stavlja djecu za uzor: „*Tko je, dakle, najveći u kraljevstvu nebeskom?*“ *On dozove dijete, postavi ga posred njih i reče: „Zaista, kažem vam, ako se ne obratite i ne postanete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko. Tko god se dakle ponizi kao ovo dijete, taj je najveći u kraljevstvu nebeskom“* (Mt 18,1-4).

Stoga pitanje:

- Uspoređujem li sebe s drugima? Ljubim li na način „retrovizora“: Uspijevam li kod drugih? Što oni misle, ako ja...?
- Zahvaljujem li za svoje darove i svoj poziv? Reagiram li osjetljivo kad se na mene ne obazire?

Pavao govori: „*Tko se hvali, u Gospodinu neka se hvali*“ (1 Kor 1,31). Sve što imamo, u konačnici nam je darovano. Samohvala ne prihvaća ovu istinu.

Stoga pitanje:

- Gdje si želim sam pribaviti vrijednost (priznanje, pohvalu, čast...), umjesto da ju zahvalno primim od Boga i njega hvalim za njegova djela?
- „*U poniznosti smatrajte jedni druge višima od sebe*“ (Fil 2,3).

Stoga pitanje:

- Gdje osjećam u sebi potrebu da budem bolji od...?
- Cijenim li tako druge? Imam li veliko poštovanje pred potragom za Bogom u drugim konfesijama i religijama?

Pohlepa (lakomost) i škrtost

Izraz škrtost (latinski *avaritia*) označuje prisilnu ili pretjeranu štedljivost, koja što je više moguće izbjegava dijeljenje i davanje dobara i novca. Lakomost i pohlepa označuju pretjeranu težnju za materijalnim posjedovanjem, neovisno o potrebi za život.

Uz materijalnu postoji i duhovna pohlepa: traži se sve više znanja, moći, darova i milosti. Zajedničko je materijalnoj i duhovnoj pohlepi da se osobnu vrijednost dobiva od imati, a ne od biti.

Bogatstvo daje osjećaj sigurnosti, moći i neovisnosti, kao i osjećaj da sam značajna osoba. Takvi osjećaji imaju nešto očaravajuće. Upravo je to problem, jer time pogled, a u konačnici i želja, ide u krivome smjeru.

Neki čovjek došao židovskom župniku, rabinu i pitao ga: „Ne razumijem: Dođeš li siromahu, on je srdačan, prijateljski i pomaže koliko može. A dođeš li bogatašu, on te ni ne pogleda: kako je to s novcem?“ Nato će rabin: „Pođi k prozoru! Što vidiš?“ „Vidim ženu s

djetetom i automobil koji vozi na tržnicu.“ „Dobro, a sada stani pred ogledalo! Što vidiš?“ „Pa, što ću vidjeti? Samoga sebe?“ „Sada vidiš: prozor je načinjen od stakla, i ogledalo je načinjeno od stakla. Samo je potrebno iza stakla staviti malo srebra i već vidiš još jedino sebe.“

Ova pripovijest pokazuje: Pohlepa čini slijepim i mijenja i ograničuje način gledanja. Svijet i bližnje više ne gledamo takvima kakvi jesu, nego samo još s obzirom na naš vlastiti pogled. Škrtost zatvara. Škrtost govori: Svoju sigurnost nemam u Bogu, nego u bogatstvu.

Povjerenje i velikodušnost

Pozitivne krjeposti su povjerenje u Božju skrb i velikodušnost. Potrebna su nam dobra za život. Tako nas je Isus u Očenašu naučio moliti: „*Kruh naš svagdanji daj nam danas.*“ Ali izgubi li se iz vida Boga kao Uzdržavatelja i Hranitelja života, nužno se nastoji osigurati samoga sebe. To brzo dovodi dotle da se čvrsto držimo stvari, sve više skupljamo i gomilamo zalihe. Dolazi do pretjerane težnje i iluzije da ćemo život osigurati imanjem.

Stav u kojemu je čovjek potpuno usredotočen na imati, nije pitanje bogatstva nego srca. Siromašni kao i bogati mogu imati lakomo i gramzivo srce. Tko ima bojažljivo i gramzivo srce, nije sretan, budući da u najdubljoj nutrini ostaje prazan. On pokušava nutarnju prazninu ispuniti materijalnim, što mu u konačnici nikada ne uspijeva. Tako ostaje praznina.

Tko je pak ispunjen iznutra, treba malo materijalnih dobara da bi bio sretan. Zato može Pavao napisati: „*Imamo li dakle hranu i odjeću, zadovoljimo se time. Jer oni koji se hoće bogatiti, upadaju u napast, zamku i mnoge nerazumne i štetne požude što ljude strovaljuju u zator i propast. Zaista, korijen svih zala jest srebroljublje; njemu odani, mnogi odlutaše od vjere i sami sebe isprobadaše mukama mnogima*“ (1 Tim 6,8-10).

Razmišljanje

„*Kruh naš svagdanji daji nam svaki dan*“ (Lk 11,3). Grčka riječ *ton epiousion* prevedena sa „svaki dan“ najprije znači: nužni kruh. U ovome smislu prošnja glasi: „Daj nam kruha koji nužno trebamo. Ali daj nam samo toliko da pritom iz vida ne izgubimo bitno.“ Ne molimo dakle za obilje! Daljnje značenje *ton epiousion* jest nadnaravni kruh koji hrani dušu.

Stoga pitanje:

- Što me hrani iznutra? Što me ispunja? Pouzdajem li se da će mi Bog svaki dan dati ono što trebam?

U našem se životu radi o puno više od zemaljskoga preživljavanja. Isus govori: „*Klonite se i čuvajte svake pohlepe: koliko god netko obilovao, život mu nije u onom što posjeduje*“ (Lk 12,15). Stoga govori Pavao: „*Ovo hoću reći, braćo: Vrijeme je kratko... Odsele i koji imaju žene, neka budu kao da ih nemaju; i koji plaču, kao da ne plaču; i koji se vesele, kao da se ne vesele; i koji kupuju, kao da ne posjeduju; i koji uživaju ovaj svijet, kao da ga ne uživaju, jer –*

prolazi obličje ovoga svijeta“ (1 Kor 7,29-31). Radi se o nutarnjoj slobodi i neovisnosti o materijalnome. Isus je često upozoravao na opasnost bogatstva.

Stoga pitanje:

- Što posjeduje mene? Oko čega kruže moje misli? Posjedujem li ja dobra ovoga svijeta, ili dobra ovoga svijeta posjeduju mene?

Pavao piše: „Ta eno: tko sije oskudno, oskudno će i žeti; a tko sije obilato, obilato će i žeti. Svatko neka dade kako je srcem odlučio; ne sa žalošću ili na silu jer Bog ljubi vesela darivatelja. A Bog vas može obilato obdariti svakovrsnim darom da u svemu svagda imate svega dovoljno za se i izobilno za svako dobro djelo...“ (2 Kor 9,6-8).

Stoga pitanje:

- Dijelim li velikodušno materijalna dobra, duhovne darove, vrijeme...?
- Držim li se čvrsto stvari, materijalnoga, ali i ljudi, mišljenja, sudova...? Ponašam li se pravdaški?

Pohota (bludnost)

Pohota (latinski *luxuria*) jest užitak koji se doživljava pri seksualnoj aktivnosti i zadovoljavanju. Pohota hoće pojačati užitak kod seksualnih dodira i za to ulaže i erotsko maštanje.

Pohota govori Bogu: Normalni život koji mi daješ nije mi dostatan. Ti nisi stvarno razlog moje radosti. Pohota (pornografija) se traži jer nas to dovodi do „uzbuđenja“, jer je normalni život previše nezanimljiv i dosadan. Uzbuđenje pak kvari.

Danas živimo u društvu u kojemu smo izloženi bujici slika i riječi koje pobuđuju i potpomažu užitak. Gdje stjecanje užitka stoji nesređeno u središtu i gdje mu se popušta, to brzo dovodi do bludnosti gdje se osobu, makar samo i u mislima, svodi na objekt užitka. Besramnost započinje kad nekoga čovjeka, vlastito ili tuđe tijelo koje je hram Duha Svetoga (1 Kor 6,19), učinim predmetom, objektom užitka.

Ljubav, a posve osobito spolna ljubav, veličanstven je dar koji nam daje krila i može nas učiniti sretnima i zadovoljnim. Istodobno nigdje nismo toliko ranjivi koliko u seksualnoj ljubavi. Jer u seksualnosti se potpuno otvaramo drugomu. Svojim tijelom dodirujemo ne samo tijelo drugoga, nego i dubinu njegove osobe. Ako čovjek ovdje ne iskusi ljubav nego se susreće s pohotom, to može duboko povrijediti.

Čistoća (nevinost)

Pozitivna krjepost čistoće (nevinosti) hoće čovjekove snage ljubavi sačuvati i razviti u skladu s njegovim osobnim zvanjem i trenutačnom životnom situacijom. Ona hoće

unaprijediti snagu ljubavi. Riječ „čistoća“ (latinski *castitas*) dolazi od latinskoga *consci*, što znači svjestan. Kod čistoće se dakle radi o tome da se bude svjestan što je za čovjeka dobro i ispravno, što je božanski smisao seksualnosti i tako ga se i živi. Gdje se to dogodi, stoje u središtu ljubav, uzajamna privrženost srдца i odgovornost.

Seksualno zajedništvo stvara vezu. Dvoje ljudi „*postaju jedno tijelo*“ (Mt 19,4). Takvo „*postajanje-jednim-tijelom*“ stvara tjelesnu i duhovno-duševnu povezanost. Stoga čistoća sadrži samosvladavanje i veliku osjetljivost u seksualnome ponašanju. Čistoća čuva oči, uši i misli od stvari koje bude i tjeraju na uzbuđenje, požudu.

Razmišljanje

Pavao piše: „*Sve mi je dopušteno!*“ *Ali – sve ne koristi. „Sve mi je dopušteno!“ Ali – neću da mnome išta vlada... „Jela trbuhu, a trbuh jelima; Bog će i jedno i drugo uništiti.“ Ali ne tijelo bludnosti, nego Gospodinu, i Gospodin tijelu! Ta Bog koji je Gospodina uskrisio i nas će uskrisiti snagom njegovom. Ne znate li da su tijela vaša udovi Kristovi? Hoću li dakle uzeti udove Kristove i učiniti ih udovima bludničnim? Nipošto! Ili zar ne znate: tko uz bludnicu prione, jedno je tijelo? Jer veli se: Bit će njih dvoje jedno tijelo. A tko prione uz Gospodina, jedan je duh.*

Bježite od bludnosti! Svaki grijeh koji učini čovjek, izvan tijela je, a bludnik griješi protiv svojega tijela. Ili zar ne znate? Tijelo vaše hram je Duha Svetoga koji je u vama, koga imate od Boga, te niste svoji. Jer kupljeni ste otkupninom. Proslavite dakle Boga u tijelu svojem!“ (1 Kor 6,12-20).

Stoga pitanje:

- Nečistoća započinje u srcu ako gajim i njegujem pohotne misli, što opet izaziva nutarnju dinamiku.
- Ništa neka na da mnom ne uzme maha: Gdje doživljam napast i iskusujem sebe kao neslobodna prema pohoti?

Što činiti? Najbolji način borbe protiv napasti jest izbjegavati ju gdje god je to moguće.

Zato se mogu pitati:

- Postoje li stanovita mjesta, okolnosti, TV-emisije, internetske stranice, teme ili pak osobe... koje me upleću u područja koja mi postaju napast?
- Kako ih mogu izbjeći? Što mi pomaže da se oduprem napasti?

„Bježite od bludnosti! Svaki grijeh koji učini čovjek, izvan tijela je, a bludnik griješi protiv svojega tijela. Toma Akvinski spominje da grijesi protiv šeste zapovijedi nisu najgori, ali su najrastezljiviji. To pokazuje: nečistoća ranjava i oslabljuje. Cilj je čistoća srća. Zato je potrebna transparentnost u vlastitome životu, veliko strahopoštovanje pred samim sobom i pred drugima, znajući da smo svi hramovi Duha Svetoga: „Proslavite dakle Boga u tijelu svojem!“ Stoga pitanje: Crkveni otac Ambrozije piše: „Postoje tri oblika krjeposti čistoće: jedan je čistoća oženjenih, drugi udovaca i udovica, treći djevičanska.“

- Što mi može pomoći da rastem u čistoći?
- U čemu se sastoji čistoća u mome životnom staležu?

Zavist (nemilost, ljubomora)

Zavist se odnosi na stvari, ljubomora na ljude. Zavist se može odnositi i na zdravlje, ljepotu, uspjeh, bogatstvo, nadarenosti ili druge prednosti. Tko je zavidan, njega vrijeđa imetak, darovi, prednost... koju ima druga osoba. Zavist govori Bogu: Ti druge obdaruješ više nego mene i ljubiš ih više od mene.

Zavist (latinski *invidia*) povezana je s *invisus* (neviđen, neopažen): Ne vidi se vlastite izgleda i mogućnosti koje je Bog meni dao. Zavist zatvara pogled, tako da darove i stvarnost više pravo ne možemo vidjeti. Zavist ne može podnijeti razvoj i blagoslov drugih. Ona razara ljubav koja je usmjerena upravo na to da potpomaže razvoj drugoga. Tako zavist nagriza najdublju čovjekovu nutrinu.

Zavist dovodi do nemilosti. Takvu nemilost pokazuje prispodoba o radnicima u vinogradu. Već izjutra unajmljeni radnici dobivaju ono što je bilo dogovoreno. Ali oni se ne slažu s plaćom koju su dobili oni koji su tek poslije podne započeli s radom i primili istu plaću. Tako domaćin govori: „*Nije li mi slobodno činiti sa svojim što hoću? Ili zar je oko tvoje zlo što sam ja dobar?*“ (Mt 20,15).

Ljubomora nastaje kad se postavljanje prava na privrženost ili ljubav smatra isključivim. Ljubomoran čovjek se plaši da bi mogao izgubiti naklonost i ljubav nekoga čovjeka i da mora dijeliti s drugima. Zavist i ljubomora izjedaju čovjeka.

Zahvalnost i su-radovanje

Pozitivna krjepost je ponajprije zahvalnost prema Bogu. Bog me je kao svoje stvorenje stvorio dragocjenim i čudesnim. „*Pa što je čovjek da ga se spominješ, sin čovječji te ga pohodiš? Ti ga učini malo manjim od Boga, slavom i sjajem njega okruni*“ (Ps 8,5-6). Ova čovjekova slava i čast pokazuje se u tome da sam kao čovjek stvoren na „*Božju sliku i priliku*“ (Post 1,27). Tako sam pozvan za svu vječnost predstavljati (odražavati) nešto od Božje ljepote i slave i dati da to sjaji.

Krštenjem sam uzet u život Isusa Krista. Primio sam dostojanstvo djeteta Božjega: „*Gledajte, koliku nam je ljubav darovao Otac: djeca se Božja zovemo i jesmo*“ (1 Iv 3,1). Postao sam ud na njegovu Tijelu. Primio sam poslanje i različite darove i smijem sudjelovati na rastu Božjega kraljevstva. Smijem služiti!

U stavu služenja raste solidarnost s drugima i za druge: zajedničko nošenje. Iz toga izrasta zajednička radost, kao što piše Pavao: „*I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi*“ (1 Kor 12,26). „*A tako i vi budite radosni i radujte se sa mnom!*“ (Fil 2,18)

Razmišljanje

Pavao govori o zajednici kao Kristovu Tijelu s različitim udovima: „A ovako, Bog je raspoređio udove, svaki od njih u tijelu, kako je htio... Ne može oko reći ruci: 'Ne trebam te', ili pak glava nogama: 'Ne trebam vas.'... Nego, Bog je tako sastavio tijelo da je posljednjem udu dao izobilniju čast da ne bude razdora u tijelu, nego da se udovi jednako brinu jedni za druge. I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi. A vi ste tijelo Kristovo i, pojedinačno, udovi“ (1 Kor 12,18.21.24-27). Svaki ud ima svoje mjesto, svoju službu i svoju vrijednost. Nenadomjestiv je i nuždan za cjelinu.

Tako se mogu pitati:

- Što mi je sve darovano? Koje darove i mogućnosti imam? Zahvaljujem li Bogu za „ud“ koji smijem biti?
- Želim li svojim darovima služiti drugima, cjelini?

U Crkvi je odlučujuće važno da svi udovi i sve službe budu s drugima i za druge. Shvaćam li sebe u Crkvi kao dio čitavoga Tijela, u smislu: „Ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi“? Gledam li sebe kao dio čitavoga Tijela, sve što pripada tijelu, pripada i meni.

Zato se mogu pitati:

- Mogu li se radovati Isusovu djelovanju u svim udovima i to s hvalom priznati? Mogu li zahvaliti za njegovo djelovanje u svim „udovima“ i kod onih koji ne misle i ne osjećaju kao ja, grupâ, pokretâ, Crkava... i činim li to?
- Potvrđujem li i hvalim druge? Dajem li velikodušne i iskrene komplimente? Priznajem li bez zavisti uspjehe i postignuća drugih?
- Imaju li drugi više uspjeha? Je li moja služba nezapažena, manje cijenjena? Je li drugima jednostavnije? Jesu li drugi sretniji, nadareniji...? Imaju li drugi prednost u medijima...? Volim li im to priuštiti ili se u meni javlja zavist?

Osjećaji zavisti i nemilosti postaju grijehom onda kad se upustim u osjećaje i pustim da slijede odgovarajuće riječi i čini.

Stoga se pitam:

- Činim li to? Hoću li se svjesno odlučiti za ljubav i o ljudima, prema kojima osjećam zavist, tako velikodušno govoriti i s pohvalom priznati dobro kod njih?

Neumjerenost (proždrljivost, izbirljivost)

Neumjerenost (latinski *gula*) danas je uobičajena oznaka starijega pojma proždrljivosti, što može značiti i pohlepu za jelom i lakomost. Time se misli na karakterno svojstvo koje čovjeka dovodi do razuzdana i neumjerena života.

Sve više, sve bolje, sve brže – živimo u vremenu koje je obilježeno neumjerenošću. Premda imamo sve više slobodna vremena, mnogi ljudi imaju ipak sve manje vremena. Tako

mnogi ljudi hoće po mogućnosti ništa ne propustiti. Već djeca imaju prepun rokovnik. Ali tko ne želi ništa propustiti i hoće posvuda biti prisutan, promaši na kraju sve: dobru mjeru života, a time i smisao svoga života.

Neumjerenost može biti posljedica duboke neispunjene čežnje: čežnje za priznanjem, za prihvaćenošću, za potvrdom i cijenjenjem, za osmišljenim životom. Gdje ova čežnja nije zadovoljena, tu čovjek pokušava ovu nutarnju neispunjenost sam ispuniti. Za to mu se nudi puno toga: neumjerenost konzumiranja jela i pića, neumjerenost u poslu (radoholičnost), razonoda, kultura tijela, užitci, djelatnosti svake vrste.

Neumjerenost i proždrljivost otupljuju. Hoće uvijek još nešto više. Govore Bogu: Nikad mi nisi dao dostatno i ono što stvarno hoću. Dakle sam ću si to pribaviti. Neumjerenošću i pretjerivanjem može svaka vrijednost postati nevrijednost.

Dobra mjera

Pavao piše: „Svakomu od nas je dana milost po mjeri dara Kristova“ (Ef 4,7). Pozitivna krjepost nije osrednjost, nego živjeti od Boga primljenu mjeru. Ova mjera obuhvaća živjeti tjelesna, duševna i duhovna područja života. Živjeti dobru mjeru ne znači živjeti neumjerenost, ali niti ispod mjere.

U prisposobi o talentima (kod Luke o mnama, usp. Lk 19,11-27) povjerava čovjek svojim slugama „svakomu po njegovoj sposobnosti“ (Mt 25,15) različito puno. Očekuje da će svatko početi gospodariti s njemu dodijeljenim talentima. Tako je svakomu od nas dodijelio tjelesno, duševno, ali i duhovno određenu, a ipak različitu mjeru darova, vremena i mogućnosti. Zato je uspoređivanje uvijek krivo! Odlučujuće je da volimo svoju mjeru.

Ljubav se pokazuje u tome da prihvatimo svoje vlastite mogućnosti i pokušamo potpuno ih iscrpiti. Tko voli vlastitu mjeru, pa i sa granicama koje ona uvijek sadrži, može i druge u njihovoj mjeri prihvatiti i ljubiti. Isus kao oznaku dobre mjere navodi: „... *jaram je moj sladak i breme moje lako*“ (Mt 11,29-30).

Potrebna je disciplina, ali i nešto askeze da bi se dobru mjeru živjelo. Bog nam je za to dao i nedjelju kao dan opuštanja, odmora i radosti. Živimo li prema našoj mjeri, u nama će biti radost i mir. Mi smo iznutra motivirani.

Razmišljanje

Započnemo li biti nezadovoljni sa sobom i uvijek iznutra mrmljati; postane li nam sve teret i naša se duša i naše tijelo više ne mogu opustiti i odmoriti; ustanovimo li da je kod nas došlo do nadomjestnih zadovoljavanja, može to biti upozorenje da smo ispali iz dobre mjere ili da živimo u krivome stavu (primjerice s pritiskom, strahom, ograničavajućim očekivanjima...).

Stoga pitanje:

- Spavam li dostatno? Krećem li se dostatno, opuštam li se dostatno? Uzimam li si vremena za duhovnu hranu (dobro štivo), za molitvu, za ono što me iznutra ispunja i hrani?
- Mogu li drugima potpuno priznati njihovu mjeru? Stavljam li druge svojim očekivanjima pod pritisak? Preopterećujem li sama sebe? Ograničujem li sama sebe prevelikim očekivanjima od sebe?
- Jesam li držao mjeru kod jela i pića, kod rada, pri sportu, u hobiju, kod čišćenja...? Koju ulogu za mene igraju televizija, računalne igre, Internet...? Dajem li se tjerati radoznalošću?

Temelj neumjerenosti je strah da bi u ovome svijetu mogao biti prikraćen. Budući da se u vidu nema vječnost, ne želi se propustiti ni jedno zadovoljstvo, ni jedan užitak.

Tako se mogu pitati:

- Živim li ponekad tako? Puštam li sebe jednostavno na miru ne misleći na sutra, na posljedice moga čina ili propusta?

Pavao piše: „*Svako je Božje stvorenje dobro i ne valja odbaciti ništa što se uzima sa zahvalnošću*“ (1 Tim 4,4).

- Zahvaljujem li za darove stvorenja?

Srditost i mržnja

Srditost (latinski *ira*) stanje je snažna emocionalna podražaja s agresivnim tendencijama. Srditost, njemački Zorn, dolazi od *zerren*, razvlačiti, biti rastrgan tamo-amo i povezano je sa *rasrditi se, staviti se u pokret*. Srditost je energija koju je moguće uporabiti za spasenje (sveta srdžba) ili nesreću (hladna srdžba).

Srditost može nastupiti kao snažna jarost, kao gnjev ili kao izljev srdžbe koji zatim često dovode do nekontroliranih radnja ili riječi. Srditost može nastupiti i kao ustrajna, pravedna „ljutnja“ kao kod: ljutnje naroda, Božjega gnjeva, svete srdžbe. Negativna srditost je u pravilu usmjerena protiv određene osobe i grupe. Grijehom se smatra ona srditost koja smjera na uništenje ili barem na štetu drugoga i više ju nije moguće kontrolirati. Takva srditost čini slijepim za odmjeren i diferenciran sud. Može dovesti do fanatizma i naglosti. Takva srditost nas izobličuje.

Mržnja je ljudska emocija žešće i trajnije antipatije. Mržnja se gnuša nad čovjekom i želi mu naškoditi. Mržnja može kao uzrok imati duboku povrjedu ili neku bolnu situaciju prema kojoj smo nemoćni i često nesvjesni.

Sveta srdžba i suosjećanje

Pozitivna je sveta srdžba. Ovdje se srce angažira puno suosjećanja za onoga prema kojemu se postupa nepravedno. Sveta srdžba je izraz Božje ljubavi prema ljudima. Budući da Bog ljude toliko ljubi, mrzi sve što razara čovjeka i stvorenje. Božja srdžba se kao božanska energija ljubavi okreće protiv zla, lukavštine, licemjerja, nepravednosti, protiv onoga što razara život, protiv grijeha, itd... Bog je svom energijom protiv onoga što uništava čovjeka i čini neslobodnim, što ga obezvrjeđuje, što razara pravu ljubav i radost.

Isus pita u sinagogi farizeje i pristaše Heroda smije li u subotu ozdraviti čovjeka koji stoji pred njim. Želi ih pridobiti za pokretanje božanskoga milosrđa. Ali oni sebe uskraćuju. „*Oni su šutjeli. A on, ražalošćen okorjelošću srca njihova, srdito ih ošinu pogledom*“ (Mk 3,4-5). „Srdito“ gleda Isus u njihove oči. Time se ograđuje. Izdvaja se iz njihove ovisnosti, od njihovih očekivanja. Srdžba stvara odmak koji čini slobodnim.

Toma Akvinski govori: „Potrebno je zadržati snagu srdžbe duše.“ Zahvaljujući ovoj snazi srdžbe Isus se vrlo odlučno suprotstavlja okorjelosti njihova srca. Postaje slobodan učiniti ono što Bog sada želi. Ne povlači se „ponizno“, nije obeshrabren i ojađen. Isus pokazuje: Otpor može biti božanska krjepost.

Ova sveta srdžba ne želi nikoga uništiti. Ona hoće obratiti. Pravedna srdžba osuđuje čin, ali potvrđuje počinitelja i hoće ga dovesti do obraćenja. Takvu „svetu“ srdžbu poznaju svi koji ljube. Roditelji postaju srditi kad njihovo dijete bude zlouporabljeno i mučeno, jer suosjećaju sa svojim djetetom.

Razmišljanje

Pavao piše: „*Srdite se, ali ne griješite! Sunce nek ne zađe nad vašom srdžbom*“ (Ef 4,26). „*Hoću dakle da muškarci mole na svakome mjestu, podižući čiste ruke bez srdžbe i raspre*“ (1 Tim 2,8).

Stoga pitanje:

- Tražim li prije spavanja i molitve put do mira i pomirenja?

Jakov piše: „*Svatko neka bude brz da sluša, spor da govori, spor na srdžbu. Jer srdžba čovjekova ne čini pravde Božje*“ (Jak 1,19-20).

Zato se mogu pitati:

- Reagiram li brzo srdito i agresivno? Kako s time postupam? Što bih mogao učiniti da drugima ne bih dao osjetiti svoju srdžbu?
- Pokušavam li razumjeti, upoznati motive da bih došao do odmjerena i diferencirana suda?

Reći ne, ne dopustiti si sve, može biti izraz ljubavi prema našem vlastitom životu. Radi ove ljubavi potrebno je ponekad jasno se (i bolno) ograditi. Ne smijemo si radi naše ljubavi

prema sebi dopustiti sve. Svoj život smo primili od Boga. Zato jedino Bog, a ne diktatorska očekivanja ljudi – ima riječ i gospodari u svima našim odnosima.

Stoga pitanje:

– Odupirem li se gdje je to potrebno? Govorim li svjesno ne, i ograđujem li se?
Kod čišćenja Hrama Isus postupa agresivno, tjera van trgovce i govori: „*Stoji pisano: Kuća je moja kuća molitve, a vi ste je učinili razbojničkom špiljom*“ (Mt 21,13).

Tako se mogu pitati:

– Osjećam li nešto od Božje srdžbe, od njegove božanske energije ljubavi u sebi kad se ljudi ogriješe o Boga, i kad se dogodi zlo i nepravda? Ili ostajem hladan?

Pavao piše: „*Blagoslivljajte svoje progonitelje, blagoslivljajte, a ne proklinjite! Radujte se s radosnima, plačite sa zaplakanima! Budite istomišljenici među sobom! Neka vas ne zanosi što je visoko, nego privlači što je ponizno. Ne umišljajte si da ste mudri! Nikome zlo za zlo ne vraćajte; zauzimajte se za dobro pred svim ljudima! Ako je moguće, koliko je do vas, u miru budite sa svim ljudima! Ne osvećujte se, ljubljeni, nego dajte mjesta Božjem gnjevu... Naprotiv: Ako je gladan neprijatelj tvoj, nahrani ga, i ako je žedan, napoj ga! Činiš li tako, ugljevlje mu ražareno zgrćeš na glavu. Ne daj se pobijediti zlom, nego dobrim svladavaj zlo* (Rim 12,14-19a.20-21).

Stoga pitanje:

– Reagiram li osjetljivo, suosjećajno prema drugima ili osjetljivo i osvetnički?
– Molim li za one koji mi nanose nepravdu i vrijeđaju me?

Lijenost i neraspoloženje (dosada)

Ne volim. Nemam volje. Sve mi se gadi. Imam samo jednu želju: Pusti me na miru! Takvim ili sličnim može se glavni grijeh lijenosti i neraspoloženja (latinski *acedia*) pokazati. Srce je umorno, volja slaba i nema više energije. Lijenost nas sapinje da se prihvatimo stvarnoga života. Ona izmiče konkretnomu životu. Mnogo toga može dovesti do ovoga stanja duše, koja je obilježena umorom, neraspoloženjem i gađenjem.

Takav čovjek još funkcionira, ali samo izvanjski. Nikad se ne bude pravo kod onoga što se čini. Ravnodušan čovjek saznaje samo ono što ga izravno zanima. Sve drugo prolazi mimo njega. Lijenost govori Bogu: Život koji mi daruješ, ne zanima me. Ni drugi me ne zanimaju. Život je takav kakav jest. Tu se ništa ne da učiniti. Ionako na tome ne mogu ništa promijeniti.

Rezigniralo se i rezignira. Takav stav može dovesti dotle da se ostane bezdjelatan i ne pomaže potrebitomu, slabomu ili bolesnomu, premda bi se moglo. U ovu životnu lijenost spada i lijenost u molitvi.

Ovom lijenošću i pomirenjem sa situacijom i pomanjkanjem vizije o budućnosti može biti „zahvaćena“ i Crkva. Biskup Joachim Wanke piše: „Našoj Katoličkoj crkvi u Njemačkoj nedostaje uvjerenje da može pridobiti nove kršćane. To je trenutačno njezin najteži manjak.“ Manjak koji može imati različite uzroke, ali motivacije sapinju i mogu dovesti do zadovoljstva sa sobom.

Strast

Bog međutim nije dovoljan sam sebi: On je postao čovjekom, dao je sve da bi se stanje promijenilo! Pozitivna krjepost je nutarnji žar, pozitivna strast koju Isus hoće donijeti: „Došao sam baciti oganj na zemlju i što hoću ako je već planuo!“ (Lk 12,49). Postoji goruća strast za stvar, za Boga, za Crkvu, za život, za pravednost, za obitelji... Ova strast može podnijeti i (nepravedno) trpljenje.

Nutarnji žar u čovjeku hrani se susretom s Bogom ljubavi i ognja. „U revnosti budite hitri, u duhu gorljivi, Gospodinu služite!“ (Rim 12,11). Tako srce započinje gorjeti za Boga. Božji ciljevi – možemo ih nazvati i vizije – daruju umornima i prestrašenim srcima krila da oblikuju život i budućnost. Oni svraćaju pogled na nemoguće da bi moguće moglo postati realnost. Oni daju snagu i svraćaju pogled na vječnu budućnost.

Na to hrabri Pavao svoga učenika Timoteja: „Bij dobar boj vjere, osvoji vječni život na koji si pozvan i radi kojega si dao ono lijepo svjedočanstvo pred mnogim svjedocima!“ (1 Tim 6,12).

Razmišljanje

Ilija „ode dan hoda u pustinju; sjede ondje pod smreku, zaželje umrijeti i reče: 'Već mi je svega dosta, Jahve! Uzmi dušu moju, jer nisam bolji od otaca svojih.' Zatim leže i zaspa. Ali gle, anđeo ga taknu i reče mu: 'Ustani i jedi... jer je pred tobom dalek put!' Ustao je, jeo i pio. Okrijepljen tom hranom, išao je četrdeset dana i četrdeset noći sve do Božje gore Horeba“ (1 Kr 19,4-5.7b-8). Tko kao Ilija svoju rezignaciju još donese pred Gospodina, može biti nanovo okrijepljen.

Tako se mogu pitati:

- Jesam li ravnodušan, otupio? Jesam li ojađen? Donosim li svoju ojađenost pred *Gospodina*?

„Ovo govori Amen, Svjedok vjerni i istiniti, Početak Božjega stvorenja: Znam tvoja djela: nisi ni studen ni vruć. O da si studen ili vruć! Ali jer si mlak, ni vruć ni studen, povratit ću te iz usta“ (Otk 3,14-16).

Mogu se pitati:

- Jesam li postao mlak? Što je dovelo do toga?

- Imam li velik, plemenit cilj? Imam li srce koje gori?
- Molim li Boga da me za ovaj cilj očisti od svake usredotočenosti na Ja?

Pavao piše: „Iskupljuje vrijeme...“ (Ef 5,16) i: „Što je za mnom, zaboravljam, za onim što je preda mnom, prežem, k cilju hitim, k nagradi višnjega poziva Božjeg u Kristu Isusu“ (Fil 3,13-14).

Stoga pitanje:

- Jesam li komotan? Jesam li lijen svladati se za služenje ljubavi prema bližnjemu, za angažiranost, za molitvu, za posjet bogoslužja...?
- Što me sprječava danas učiniti prvi korak i svoj život uzeti u ruke?
- Želim li se nanovo dati motivirati i usmjeriti prema nebeskome pozivu?

Često postavljena pitanja

U povezanosti s „griehom“ postavljaju se između ostaloga češće pitanja: Zbog čega se moramo ispovijedati pred svećenikom? Nije li dostatno da grijeh uredim s dotičnom osobom? Je li Bog milosrdan ili pravedan? Čemu može poslužiti oprost? Što su smrtni, što laki grijesi, što pak grijeh protiv Duha Svetoga? U vezi s time nekoliko napomena:

Zbog čega se moramo ispovijedati pred svećenikom?

U nagovoru generalne audijencije 19. veljače 2014. postavio je papa Franjo i pitanje: „Netko bi mogao reći: Ispovijedam se samo pred Bogom. Da, možeš Bogu reći: 'oprosti mi' i priznati mu svoje grijehe. Ali naš grijesi su i protiv naše braće, protiv Crkve i stoga je nužno u osobi svećenika zamoliti za oprostenje Crkvu i braću.“ Kako možemo ovo razumjeti?

Prvo: Grijeh ranjava različito. Tako govori mlađi sin: „*Oče, sagriješih protiv neba i pred tobom...*“. Ovo pokazuje: grijeh ima jednu vodoravnu dimenziju (koja se odnosi na ljude) i jednu okomitu (koja se odnosi na Boga).

Ako zločinac otme i zlorabira dijete, on se ne ogrješuje samo o dijete. Jer svi koji ovo dijete vole – posebno naravno majka i otac – trpe duboku bol. Tako zločinac time vrijeđa i roditelje i daljnje osobe i „ogrješuje“ se o njih. Tako je i ovdje: Bog, koji svakoga čovjeka nadasve ljubi, svakim će grijehom prema nekome čovjeku biti i sam uvrijeđen, premda grijeh nije upravljen „izravno“ protiv njega.

Pavao upozorava na ovu uzajamnu povezanost kad opisuje Crkvu kao Kristovo Tijelo: „*I ako trpi jedan ud, trpe zajedno svi udovi; ako li se slavi jedan ud, raduju se zajedno svi udovi. A vi ste tijelo Kristovo i, pojedinačno, udovi*“ (1 Kor 12,26-27). Bolestan i slab ud ne osjeća slabost samo on sam, nego bolest jednoga uda ugrožava čitavo tijelo.

Grješni udovi, čak i kad se radi o „skrivenim“ grijesima, škode ugledu čitavoga tijela i sprječavaju ga u učinkovitosti. Tako Isus ne može preko udova svoga tijela djelovati u potpunoj učinkovitosti. Tako se grijeh i obraćenje odražavaju uvijek i na čitavo tijelo i na djelotvornost Isusa preko Crkve danas. To znači: Što svetije živimo, to više služimo Isusu Kristu i Crkvi.

Drugo: Oproštenje i novi početak iskusuju apostoli na Uskrs. Kad ih iznenađujuće susreće Uskrsnuli, oni su začuđeni i prestrašeni. Imaju nemirnu savjest jer su ga ostavili na cjedilu. Zato im Isus dva puta govori: „*Mir vama!* Time im oprašta.

Na kraju im daje zapovijed da njegovo oproštenje donesu svima koji se iskreno kaju i hoće obratiti: „*Primiti Duha Svetoga!* Kojima otpustite grijehe, otpušteni su im, kojima zadržite, zadržani su im“ (Iv 20,19.21.22-23). Kao što se sam Isus veže uz činjenje apostola, tako se u sakramentima veže uz činjenje posvećenih koji djeluju u njegovo ime. Tako je

svećenicima služenje pomirenja predano izričito ređenjem. Preko njih želi Isus na poseban način ljudima darovati svoje oprostjenje i svoj mir. Crkva je to tako shvaćala od početka.

Budući da ne postoje čisto privatni grijesi, svećenik kao zastupnik Isusa Krista i kao zastupnik zajednice (Crkve) posreduje oprostjenje odrješujući od grijeha po njihovu nalogu. Jer oboje – Isus Krist i istodobno zajednica vjernika – povrijeđeni su svakim grijehom i trebaju ozdravljenje.

Za teške grijeha Crkva (jednom godišnje) predviđa primanje sakramenta pokore. Četvrti Lateranski koncil 1215. obvezuje vjernike katolike da svoje grijeha ispovjedu barem jednom godišnje, kad su teško sagriješili. Ispovijed (sakrament pokore) nije jedini oblik oprostjenja grijeha. Biblija i Crkva poznaju različite oblike oprostjenja grijeha: molitva, milostinja, dobra djela, pokajnički čin kod euharistijskoga slavlja, slavlja pomirenja i sakrament pokore. Odlučujuće je kod svih oblika kajanje i s njime povezano osobno obraćenje.

Je li Bog milosrdan ili pravedan?

Pavao piše: „*Blagoslovljen Bog i Otac Gospodina našega Isusa Krista, Otac milosrđa i Bog svake utjehe*“ (2 Kor 1,3). I: „*Ali Bog, bogat milosrđem, zbog velike ljubavi kojom nas uzljubi, nas koji bijasmo mrtvi zbog prijestupa, oživi zajedno s Kristom – mилошću ste spašeni!*“ (Ev 2,4-5). Psalmi i mnogi daljnji tekstovi iz Staroga zavjeta veličaju nepojmljivo veliko Božje milosrđe. Da sveti i svemogući Bog čovjeka koji je sam skrivio prihvaća, da mu se priklanja premda je čovjek zaslužio pravednu kaznu, da mu uvijek iznova oprašta, to nadilazi iskustvo ljudi.

O ovome milosrđu svjedoči i prorok Hošea: „*Narod je moj sklon otpadu; i premda ga k Višnjem dozivlju, nitko da ga podigne. Kako da te dadem, Efrajime, kako da te predam, Izraele!...? Srce mi je uznemireno, uzavrela mi sva utroba: neću više gnjevu dati maha, neću opet zatirati Efrajima, jer ja sam Bog, a ne čovjek: Svetac posred tebe!*“ (Hoš 11,7-9). Bog u svome milosrđu povlači svoju pravednu srdžbu da bi ljudima dao priliku za obraćenje.

Najveći trenutak Božjega milosrđa pokazuje se na Isusovu križu. Ondje je učinio sve da sve ljude spasi. Isus govori: „*Kad budem uzdignut sa zemlje sve ću privući k sebi*“ (Iv 12,32). Isus, polazeći od križa, hoće svima koji mu dolaze, bezuvjetno darovati svoje oprostjenje.

Na križu nadilazi Božje milosrđe njegovu pravednost. Ali to ne smije voditi dotle da činimo, jednostavno činimo što nas je volja.¹⁴ Jer Bog u svojoj ljubavi radikalno ozbiljno uzima našu ljudsku slobodu. Tako milosrdni Bog nije tek neki dragi Bog koji bi okrenuo glavu od naših zloća i popustljivosti i jednostavno ih previdio.

¹⁴ „Tako se ne smije iz sentimentalno krivo shvaćena milosrđa ogriješiti protiv elementarnih zapovijedi pravednosti. Nije moguće iz prividnoga milosrđa savjetovati na pobačaj ili mu pridonositi ako se rođenje prikraćena djeteta čini preteškim zahtjevom za majku ili dijete. Isto tako ne smije se iz samilosti neizlječivu bolesniku, da bi ga se 'oslobodilo' njegovih boli, aktivnom pomoću pridonijeti suicidu.“ (Citirano prema: Walter kardinal Kasper: Milosrđe temeljni pojam Evanđelja – ključ kršćanskog života, str. 147., Verlag Herder 2012.)

Pavao govori: „*Doista, ovo je volja Božja: vaše posvećenje!*“ (1 Sol 4,3a). Bog nas u svojoj ljubavi hoće u ovo vrijeme zemaljskoga života potpuno promijeniti i posvetiti. Za to treba našu odluku. Što odlučnije idemo putem Evanđelja, a time i putem obraćenja, to više nas Božja ljubav već sada čisti od svake sebičnosti. Što se više ovo dogodi, to plodnijim postaje naš život, i to više može Bog svoje spasenje preko nas ulijevati u svijet i dati da ono postane blagoslov.

Tko sada svjesno put obraćenja i posvećenja života odgađa – jer Bog je tako milosrdan – obmanjuje samoga sebe i susrest će se s Božjom pravednošću. Oduzima sebi i drugima spasenje i blagoslov i iskusit će: Duh Sveti se ne da izigravati. Bog radikalno ozbiljno uzima naše odluke s posljedicama koje iz njih proizlaze. Gdje izmičemo putu odlučna predanja i ljubavi, putu do svetosti, ovo neće ostati samo tako „pokriveno“. Time propušteno posvećenje i čišćenje u kojemu se pokazuje Božja pravednost, dat će nam se poslije smrti Božjim milosrđem u čistilištu (latinski *purgatorium*).¹⁵

U vezi s time jedna slika: Sunce sa svim svojim svjetlom može sjati samo kroz čisti prozor. Ali čak i mala čestica prljavštine na prozoru čini da svjetlo sunca bude tako „uhvaćeno“ i ondje postane „užasno vruće“, jer svjetlo ne može proteći. Slično se događa i s nama: Čak i najmanja nečistoća i neljubaznost koju još uvijek zadržimo, ne da nam izdržati Božji sjaj i slavu. U Bogu, koji je potpuno i sama ljubav ne može ostati nimalo sebičnosti. Time što Božja ljubav u nama postaje sreća koja nam oduzima dah, sebičnost u nama mora biti nadvladana.

Kad na kraju svoga života u svjetlu Božje ljubavi shvatimo gdje smo i kako njegovu ljubav (njegovu milost) odbijali i koje je negativne posljedice imalo to za nas i mnoge druge, tada će to u nama izazvati neizrecivu bol. Ova bol u čistilištu je, prema shvaćanju mnogih svetaca, puno veća od trpljenja ovdje na zemlji. Osim toga čišćenje ondje ne proizvodi spasenje drugim ljudima, dok čišćenje ovdje postaje na blagoslov nama i drugima.

Što znači oprost? Kako oprost može poslužiti nama i drugima?

Latinska riječ za oprost *indulgentia* znači izvorno blagost (obzir, popustljivost), dobrota i nježnost. Kod oprosta se radi o načinu kako otkupljenje Isusa Krista u i po Crkvi postaje učinkovito. Oprost je izraz Božjega milosrđa na putu posvećenja.

Na generalnoj audijenciji srijedom, 29. rujna 1999. rekao je papa Ivan Pavao II između ostaloga o oprost: „Raspeti Isus je veliki 'oprost' koji Otac daje čovječanstvu oproštenjem grijeha i mogućnošću života kao djeteta Božjega u Duhu Svetome... Ovaj božanski dar čeka na to da ga čovjek zahvalno primi... Na jednoj strani čovjek u sakramentu pokore biva odriješen od svojih grijeha. Započeo je proces ozdravljenja. Na drugoj pak strani ostaju rane koje će se tek postupno, malo pomalo, zatvarati i polagano ozdravljati. Oprosti označuju korake na ovome putu potpuna ozdravljenja. Oni su neka vrsta lijeka, ovisno o mjeri, u kojoj se čovjek upušta u duboko i iskreno obraćenje.“

¹⁵ Iscrpno usp. U: Vom Diesseits zum Jernseits. Tod und was dann? (Od ovostranoga k onostranom. Smrt, a što zatim?), WeG Verlag

Shvaćanje oprosta počiva na razlikovanju katoličkoga nauka između samoga „grijeha“ koji može biti odmah oprostjen, i učinaka grijeha koji i poslije oproštenja ostaju i trebaju naknadni pregled. Budući da ovo naknadno djelovanje (posljedice) grijeha nije ugodno, u teologiji se naziva „kazna za grijeh“. Riječju „kazna za grijeh“ ne misli se na kaznu polazeći od Boga, nego na posljedice koje smo svojim grijehom sami na sebe navukli. Ovo se sastoji u navezanosti, u škodljivoj vezanosti uz draž grijeha koja je nastala grijehom, ali i poslije oproštenja grijeha uz nas se još uvijek „lijepi“. Toga se moramo potpuno osloboditi.

Grijev ima i daljnje štetne posljedice, primjerice: dijete je srdito zbog majčine napomene i u srdžbi prevrne kantu za smeće. Majka djetetu oprašta. Ali treba i pokupiti smeće i na sagu otkloniti prljave tragove. Kod oprosta se dakle ne radi o oproštenju grijeha, nego o putu posvećenja poslije primljena oproštenja. Promaši li se ovo posvećenje u ovome životu, nezaobilazno je prolazno čišćenje poslije smrti (čistilište), da bi duša dospjela do gledanja Boga u nebu.

Za bolje razumijevanje može pomoći kratak pogled u povijest. Prvo kršćanstvo je živjelo u uvjerenju da svjesni put obraćenja, koji je vodio najčešće preko višegodišnjih kateheza donosi sa sobom trajnu promjenu života. Ovo novo usmjerenje (obraćenje) svečano se dogodilo i slavilo na krštenju. Sada se polazilo odatle da čovjek poslije krštenja više neće teško griješiti. Ali to nije bio slučaj. Neki su zaniijekali vjeru iz straha od progona i mučeništva ili upadali u druge teške grijehe. Što sada? Je li drugo ili uopće višekratno oproštenje moguće?

Kao odgovor na to nastala je javna pokora s oproštenjem na kraju u sakramentu pokore. Biskup kao predvodnik zajednice naložio bi grješniku, u znak ozbiljno shvaćena obraćenja, najčešće strogu pokoru, obično u obliku duljega posta i privremena isključenja od Euharistije ili čak iz crkvene zajednice. Ova pokora služila je obraćenju. Kad je ova pokora (popravak) bila završena, biskup je (najčešće na Veliki četvrtak) pokornika opet primio u zajednicu. Time je pokornik primio Božje oproštenje i oproštenje zajednice. Na ovome „putu pokore“ sudjelovala je i zajednica.¹⁶

Kasnije je nastala privatna ispovijed koja se raširila od 6. i 7. stoljeća. A zatim je došlo i do današnje prakse da se najprije primi sakramentalnu ispovijed, a iza toga dolazi put popravka, pokore.

Kod ovoga popravka možemo kao Crkva stati jedni uz druge, jer po Duhu Svetome smo kao udovi zajedno u Kristovu tijelu, ali i poslije smrti međusobno povezani. Ovu duhovnu povezanost tjelesna smrt ne može razoriti. Pozvani smo pomoći nositi teret jedni drugima i moliti jedni za druge dok svi ne postignemo svoj vječni cilj u Bogu.

Ovdje možemo uzeti u obzir i s duhovnu pomoć Crkve čija je Glava Isus Krist. Ona nas poziva da „zadobijemo oprost“, djelomičan ili potpun. Oprost se može dobiti za sebe osobno ili ga namijeniti za jednoga od pokojnika. Pokojni, koji još trebaju čišćenje, iskusuju po ovoj „posveti oprosta“ pomoć na njihovu putu do potpunoga spasenja u Bogu.

¹⁶ Tako su – primjerice kod grijeha otpada od vjere – takozvani priznavaoci, koji su ostali postojani i zbog toga trpjeli, mogli za onoga koji je postao slab izmoliti oprost ili olakšanje pokore. Tako se strogu pokoru moglo ublažiti, što se moglo shvatiti kao oprost.

Djelomičan oprost je djelomičan otpust posljedica grijeha, potpuni oprost je otpust svih dosadašnjih posljedica grijeha. Kakav će potpuni oprost u svome djelovanju biti kod nas, ovisi o tome koliko je savršena naša otvorenost za Boga, jer duhovni preduvjet za postizanje savršenoga oprosta sastoji se u oslobađanju od sklonosti na bilo koji (pa bio to i samo laki) grijeh.

Kod zadobivanja oprosta radi se o putu poslušnosti. Zato Crkva ustanovljuje gdje i kako se oprost može primiti. Ovamo u pravilu spada određeno vjerničko djelo (primjerice hodočašće, posjet crkve ili groba, posebna molitva) kao i, kod savršenoga oprosta, sakramentalna ispovijed, primanje svete pričesti, molitva na nakanu Svetoga Oca, Očenaš, Vjerovanje i Zdravo Marijo, kao i djela obraćenja i ljubavi prema bližnjemu. Radi se dakle bitno o obnovi i produbljenju vlastitoga obraćenja koje je uvijek na dobro čitave Crkve.¹⁷

Tako je oprost jedan od oblika zagovorničke molitve. U dobivanju oprosta ulazimo u solidarno zajedništvo Crkve i molimo milost posvećenja za nas same ili za nekoga od pokojnika. Crkva, kojoj je Gospodin povjerio upravljanje svojom milošću, moli Gospodina da tu milost dadne.

Što su smrtni a što laki grijesi?

Ivan piše: „*Ima grijeh što je na smrt... Svaka nepravda je grijeh. A postoji grijeh koji nije na smrt*“ (1 Iv 5,16). Grijeh uvijek odvaja od Boga. Grijeh uvijek rastavlja od ljubavi, ali ne uvijek u istome razmjeru. Laki grijeh – možda bolje grijeh koji ranjava – mala je povrjeda, smrtni grijeh, smrtna povrjeda.

Kod grijeha koji vodi u smrt radi se o onome najgorem što je moguće i zamislivo, naime o konačnome odvajanju od Boga u paklu. Takozvani smrtni grijeh je realna čovjekova mogućnost koju treba uzeti ozbiljno. „Smrtni je grijeh onaj kojemu je objekt teška stvar, a učinjen je pri punoj svijesti i slobodnim pristankom“ (KKC 1857). Čovjek je u stanju počiniti teški grijeh ako se dogode tri stvari: Važna, teška stvar, u potpunoj svijesti (s jasnom spoznajom), svjesno i slobodnom odlukom (slobodna volja). U smrtni grijeh spada da se čovjek svjesnim korakom odvaja od Boga i ostaje pri svojoj krutosti.

Polazeći od stvari, od predmeta, ne može se bez daljnega odlučiti je li jedan čin bio težak ili laki grijeh. Tradicionalno se navode preljub (prijestup protiv braka), ubojstvo (prijestup protiv života) ili apostazija (otpad od vjere). Ali i grijesi protiv ljubavi, časti, istine i vlasništva mogu ovisno o situaciji biti teški grijesi. Prema nauku Crkve moraju se smrtni (teški) grijesi ispovjediti svećeniku.

Augustin piše: „Ali ne smatraj ove grijehe koje označujemo kao lake, bezazlenima. Ukoliko ih smatraš bezazlenima važući ih, dršći kad ih nabrajaš. Mnoge male stvari čine veliku

¹⁷ Budući da je vjera u koju smo kršteni dar koji zahvaljujemo drugima i počiva na povijesnim događajima, Crkva nam preporučuje hodočašće (posjet crkvi) u Svetu zemlju, Rim, na grobove apostola, do crkve koja se smatra religioznim središtem u našoj domovini... Putovati do nekoga mjesta gdje su naši vjerni pretci molili, vidljiv je izraz velikoga zajedništva Crkve. Molitva „na nakanu Svetoga Oca“ širi naš pogled i dalje od osobnih nakana na zajednicu Crkve diljem svijeta i na nakane čovječanstva.

masu; mnoge kapi napunjavu rijeku; mnogo zrnja stvara gomilu. Koju nadu dakle imamo? Najprije priznanje!“ (usp. KKC 1863).

Pitanje nikada ne smije biti: Dokle smijem ići da to ne bi bio teški grijeh? Nego je pitanje: Kako moja ljubav prema Bogu i ljudima može rasti? Kako svoju životnu zadaću mogu ispuniti još vjernije? Kako moj život može zadobiti još više svetosti i zračenja?

Što je grijeh protiv Duha Svetoga?

U sva tri sinoptička evanđelja riječ je o grijehu (huli) protiv Duha Svetoga: „*Doista, kažem vam, sve će se oprostiti sinovima ljudskim, koliki god bili grijesi i hule kojima pohule. No pohuli li tko na Duha Svetoga, nema oprostjenja dovijeka; krivac je grijeha vječnoga*“ (Mk 3,28-29). Grijeh protiv Duha Svetoga sastoji se u tome da se čovjek unatoč boljoj spoznaji suprotstavlja poticajima Duha Svetoga na obraćenje. Time na njega huli. A tko u ovoj huli, u ovomu Ne, ustraje, njemu Bog ne može oprostiti budući da se čovjek ne obraća. Stoga je „*krivac grijeha vječnoga*“.

Dokle god čovjek živi, Bog će do posljednjega trenutka života ići za tim čovjekom i pozivati ga: „Dođi, prihvati to što je moj Sin na križu za tebe učinio!“ Stoga se može općenito reći: Tko se plaši je li počinio grijeh protiv Duha Svetoga, jer ljubi Boga i želi doći k njemu, taj nije počinio takav grijeh. Jer Božja ljubav je uvijek veća od svih grijeha. Duh Sveti nas vodi dotle da vjerujemo ovomu neizmjernom milosrđu.

Terezija iz Lisieuxa svjedočila je ovo povjerenje ovako: „Osjećam to: čak da na svojoj savjesti imam sve zločine svijeta ne bih izgubila ništa od svoga povjerenja u Boga. Raskajana srca bacila bih se u naručje moga Spasitelja. On ljubi izgubljenoga sina... Ne, nitko mi ne može utjerati strah. Znam za njegovu ljubav i milosrđe.“¹⁸

¹⁸ Citirano prema Theophan Beierle: Put za sve – Terezija iz Lisieuxa, str. 18. Kaffke Verlag, Aschaffenburg, 1985.

Korištena literatura

Bode, Franz-Josef: Und führe uns nicht in Versuchung. Vom Umgang mit den eigenen Abgründen (I ne uvedi nas u napast. O postupanju s vlastitim ponorima). Verlag Herder, Freiburg im Breisgau 2012.

Dick Klaus, Gehrig Rudolf, Meuser Bernhard, Süß Andreas: Youcat. Update! Ispovjediti se! Verbum, Split 2014.

Walter Kardinal, Kasper: Barmherzigkeit. Grundbegriff des Evangeliums – Schlüssel christlichen Lebens (Milosrđe. Temeljni pojam Evanđelja – ključ kršćanskoga života). Verlag Herder, Freiburg im Breisgau 3. Auflage 2012.

KKC, HBK Zagreb 1994.

Korica

Prihvatiti Božji zagrljaj

Pomoć za razmišljanje u vezi s ispovijeđu

Ljudi traže oprostjenje, ozdravljenje i novi početak. Ovaj sveščić brižno pokazuje kako možemo nanovo iskusiti Božje milosrđe u sakramentu pokore i rasti na putu posvećenja. Uz to se, osim naputaka za život (Deset zapovijedi), razmatra i druge pomoći za razmišljanje kao glavni grijesi i odgovara na često postavljana pitanja.